

Lerte nō: quia dicit Augu. Tolerari iubes eas nō amari. Rūdeo dōm ē q nō amāť pp se s; pp aliud. 7 sic isti amabāt eas. Un̄ subdit. Lognoscentes eos h̄re melioze 7 manētē subam. s. alias diuitias pncipaliozes q augēť ex subtracōe istaz qb̄ dicit meliozes. T̄pales enī vane sunt qz sunt in his que sūt ifra hoīem: spūaliozes at̄ in ipō deo. s. in fruitione dei. Esa. 33. Diuitie salutis sapia 7 scia tior dñi ipse thesaur̄ ei⁹. Itē sūt manētes qz iste deficiunt in se: 7 auferri p̄nt: ille vō nō. Matth. 6. Nolite thesaurizaf vobis thesauros i terra vbi eruga 7 tinea demolif: 7 vbi fures effodiunt 7 furaf 7c. ¶ Deinde cum dicit (Nolite itaq; 7c) Qñdit quid eis restat faciēdū. s. fidētia accēptam ex bonis opib⁹ seruare. Et circa hoc fac̄ tria. P̄rio enī ponit monitiōem. Sc̄do docet modū monitiōez seruādi ibi (Patiētia enī vobis 7c) Tercio pbat p auctozitatē ibi (Adbuc enī modicū 7c) Dicit ḡ. Ex quo tot bona in p̄mordys p̄uersatiōis v̄re opati estis ex qb̄ multā cōfidētia debetis h̄re apud deum nolite itaq; amittere cōfidētia v̄ram: qđ p̄fecto sequerēť si a bonis defisteret que magnā h̄nt remuneratiōem. Mat. 5. Haudete i illa die 7 exultate qm̄ merces v̄ra copiosa ē in celis. Heñ. 15. Ego p̄tector tu⁹ s; 7 merces tua magna nimis. ¶ Modus seruādi ē patiētia. Un̄ dicit. Patiētia enī vobis necessaria ē. Sicut at̄ mansuetudo ē moderatiua ire ita patiētia ponit modū i tristitys: vt. s. nō excedat modus rōnis. Cōtingit at̄ aliqñ tristitia ex malis illatis: aliqñ vero ex bonis dilatis. Prouer. 13. Spes que differť affligit aīaz. Quātū aut̄ ad p̄mū pp̄rie d̄r patiētia: sed quātū ad sc̄dm d̄r lōganimitas. s; hic accipit̄ patia p̄yroq; 7 quantum ad sufferētia maloz: 7 q̄tū ad lōganimitatē bonozū dilatorum. Dicit ḡ q̄ quātū ad v̄rūq; patientia nobis necessaria. Prouer. 16. Melior est patiens forti viro. Luc. 21. In patiētia v̄ra possidebitis aīas v̄ras. Ja. primo. Patiētia op⁹ p̄ficiēť h̄z. Et ad quid ē necessaria? Ut volūtatem dei faciētes repositetis reppromissionē id ē implētes volūtate dei. s. voluntatē signi. Sic. n. aliqñ accipit̄ voluntas dei in scriptura. ps. Ministri ei⁹ qui facitis volūtate ei⁹ Et sic repositabit̄ p̄missionē. i. re p̄missam q̄ opantib⁹ dat. Mat. 20. Uoca oparios 7 redde illis mercedē suā. Luc. 21. In patiētia v̄ra possidebitis aīas v̄ras. Mat. 24. Qui perseuerauerit vsq; in finē hic saluus erit. Jere. 18. Repēte loquar aduersus gēte 7 aduersus regnū vt eradicē 7 disperdā illō 7c. ¶ Deinde cū dicit (Adbuc autē modicū 7c) probat qđ dixit per auctoritatē. Et circa hoc facit duo. P̄rimo enī ponit cē. Sc̄do applicat ad p̄positū ibi (Nos at̄ nō sum⁹ 7c) P̄rimo in tres. P̄rimo enī p̄ponit p̄ximū aduētū remuneratiōis. Sc̄do ostendit cōditiōem remuneratiōis ibi (Iustus at̄ me⁹ 7c) Tercio declarat piculū ne pdatur remuneratiō ibi (De si s̄traxerit se 7c) Circa p̄mū sciēdū ē q auctoritas ista sumpta v̄r de abacuc. z. tñ pncipiū sumptū ē de aggeo. z. capi. Qđ ideo forte fecit qz v̄rūq; itellexit de eodē aduētū. Abacuc. n. sic dixit. Adbuc vilis p̄cul. Aggeus at̄. Adbuc modicus Et iō v̄tis verbis vni⁹ quasi verbis alteri⁹. Vel meli⁹ qz ap̄ls loquitur p̄ tpe suo. s. post incarnatiōem 7 resurrectiōnē a qua min⁹ restat vsq; ad iudiciū q̄ a tpe p̄phete. Et iō magis v̄tis v̄bo aggei quātū ad pncipiū: tñ in fine auctoritatis 7cordat. Vel et̄ qz loquitur quasi ex seipō cui nō min⁹ credēdū ē qz p̄phete. Est at̄ duplex aduētus domini fm̄ duplex iudiciū. Un⁹ ḡnālis. s. in fine in v̄l iudicio Ali⁹ sp̄alis in morte vniuscuiusq; Quātū ḡ ad v̄rūq; dicit. Adbuc modicū: quātū ad breuitatē t̄pis. Et quidē quātū ad p̄mū. 7 si multū sit quātū ad tractū t̄pis 7 q̄ ad nos: breue tñ ē quātū ad eternitatē. ps. Mille anni ante oculos tuos tāq; dies besterna q̄ preterit. Apoc. vltimo

Ecce venio cito. S; q̄tū ad sp̄alē qui ē in morte. de quo Joā. 14. Itey veniā 7 accipiā vos ad meipm̄ nō multuz refert: v̄t; sit paz vel multū: qz talis erit vnusquisq; in iudicio qualis exibit. Et iō studēdū ē vt in morte appaream⁹ boni: qz vbi te inuenero ibi te iudicabo. Et iō dicit modicū 7 aliquātulū qz tribulatiōes nō sūt multum magne duratōe: qz si multū premūt iterimūt: si vero paruz pmūt nō cito finiūt. z. Cor. 4. Id enī qđ in p̄nti ē tribulatiōis momētaneū 7 leue sup̄ra modū opat̄ in nob̄ eternū glie pondus. Veniet ḡ cito siue i morte siue i iudicio Jac. 5. Ecce iudex añ iannā assistit. ¶ Qui sunt et̄ remunerādi oñdit cū subdit. Iustus at̄ me⁹ ex fide viuūt. Dec eadē auctoritas h̄r̄ Ro. p. 7 Gal. 3. Solis aut̄ iustis debetur remuneratiō. ps. Salus at̄ iustoz a dño. Est at̄ duplex iusticia. Una q̄ ad humanū iudiciū. Ro. 10. Ignorantes dei iusticiam 7 suā querētes statuere. Alia quo ad dñū. Luc. p̄rio. Erant at̄ iusti ante deū. Istam aut̄ iusticiā requirit de⁹. Et ideo dicit. Iust⁹ me⁹. i. iusticia que ad me ordinatur. i. qui ē mihi iust⁹ 7 pp̄ me. Illud aut̄ per qđ homo iustificat̄ ē fides. Ro. 3. Iusticia dei ē per fidem ih̄u xp̄i. Cui⁹ rō ē: quia per hoc ē hō iustus qz ordiatur ad deum: illud at̄ per quod primo ordinat̄ in deū ē fides. Et ideo dicit. Iustus meus ex fide infra. ii. Accedētem ad deum opz credere. Nec solum per fidē iusticia s; et̄ per fidē iustificatus viuūt. Sicut enī p̄ aīaz viuūt corp⁹: ita anima p̄ deū. Un̄ sicut per illud p̄ qđ primo vnif̄ aīa corp⁹ viuūt corp⁹: ita p̄ id p̄ quod primo vnif̄ de⁹ aīe viuūt aīa: hoc at̄ est fides: qz fides ē p̄mū in vita sp̄ali. Esa. 7. Si non credideritis nō permanebitis sicut dom⁹ nō permanet destructo fundamēto. Gal. 2. Qz aut̄ nūc viuō in carne i fide viuo filij dei. Fides at̄ si nō ē formata charitate mō tua ē. Et iō nō viuificat aīaz sine charitate. Gal. 5. Fides q̄ p̄ charitatē opat̄. p̄rie Joā. 3. Nos scim⁹ qz translati sumus de morte ad vitā: qm̄ diligim⁹. Rex iustus me⁹ ex fide viuūt. i. apud me reputatur 7 habz vitam glorie sine actuali passione si non datur oportunitas patiēdi.

¶ Deinde cū dicit (De si s̄traxerit se 7c) Qñdit piclū iminēs nō p̄manēti in iusticia fidei. Quia. n. in p̄tate habētis fidē ē ipam perdere vel seruare. iō dicit. Si s̄traxerit se. s. a fide 7 a iusticia nō placebit aīe mee. L̄ra n̄ra h̄z. Non erit recta aīa ei⁹. Et est idē sensus. Dicit Hieronym⁹ qz v̄bicūq; alr̄ scriptū ē in hebreo q̄ in septuaginta apl̄s v̄tis sicut didicit a gamaliele ad c̄pedes didic̄ legem. Nō placebit ergo aīe mee. i. voluntati mee. Voluntas enim dei d̄z eē regula actionū nostraz. Qui ergo nō 7cordat volūtati dei nō ē recta aīa eius.

¶ Deinde cū dicit (Nos at̄ nō sumus 7c) Adaptat ad p̄positū. Quasi dicat. Sic eris his qui se fidei s̄trahunt. Sed nos non sumus filij subtractionis in pditiōez. Ille d̄r filius alicui⁹ qđ in ipō dñatur. Et sic d̄r aliquis filius mortis. s. i quo dñatur illud per quod a deo reprobatur. Canonica iude. Di sunt q̄ segregant semetip̄os aniales sp̄m̄ non habētes. In perditōe. s. aīe. ps. Perdidisti oēs qui fornicātur abs te. ps. Et iter impiozū peribit. Sed filij dei. renati in xp̄o per fidem in acquisitionem. i. in salutem aīe. Qui enim mandata dei custodit: saluat aīam suam. Mat. 19. Si vis ad vitam ingredi serua mādata. p̄ime Thef. 5. Nō sum⁹ filij noctis neq; tenebraz. Ergo nō deficiamus a fide.

CAP. XI.

St autem fides sperandarū substantia rerum argumentū nō ap̄parentium.

¶ Sup̄ra apostolus multipl̄r oñdit excellētia xp̄i p̄ferēs ipm̄ angelis Moyfi 7

aaron: et monuit iungi ipsi christo: que iunctio: quod precipue et inchoatiue fit per fidem: Eph. 3. Vitare christum per fidem in cordibus vestris. Iohannes apostolus procedit ad commendationem fidei. Et circa hoc facit tria. Primo enim describit fides. 2. ponit exempla diuersa de ipsa ibi (In hoc enim) 3. hortatur ad ea que sunt fidei. id est. ca. ibi (Ideo quod vos tanta etc.) Diffinitionem fidei ponit complete quod est obscure. Unde sciendum est quod volens perfecte diffinire virtutem aliquam oportet quod tangat materiam eius propriam circa quam est et finem eius: quod habitus cognoscitur per actum et actus per obiectum. Et ideo oportet tangere actum et ordinem ad obiectum et finem. Sicut volens diffinire fortitudinem oportet tangere propriam materiam eius circa quam est. scilicet timores et audacias et finem. scilicet bonum reipublice: ut dicat quod fortitudo est virtus moderata illorum pro bonum reipublice. Cum autem fides virtus theologica habeat idem pro obiecto et fine. scilicet deum. Primo ergo ponit ordinem et finem. Secundo materiam propriam ibi (Argumentum non apparetur) (Sciendum vero est quod actus fidei est credere qui est actus intellectus determinati ad unum ex imperio voluntatis. Unde credere est cum assensu aliquid cogitare: ut dicit Augustinus in libro de predestinatione sanctorum. Et ideo obiectum fidei et finis voluntatis oportet sibi considerare. Veritas autem propria est obiectum fidei: in qua quod consistit finis voluntatis. scilicet beatitudo que differretur est in via et in patria: quia in via veritas prima non est habitata: et per omnes nec visa: quia in his que sunt supra animam: ideo est videre et habere: ut dicit Augustinus 83. q. sed tamen est sperata. Ro. 8. Quod enim non videmus speramus. Quod enim non videt quis quod sperat. Ergo veritas prima non visa sed sperata est finis voluntatis in via: et per omnes obiectum fidei: quia idem est sibi pro fine et obiecto. Finis autem ultimus simpliciter ipsi fidei in patria intendimus ex fide est beatitudo que in patria visione dei consistit. Iohannes 17. Nec est vita eterna ut cognoscant te solum verum deum etc. Et 20. Beati qui non viderunt et crediderunt. Deus autem est spes fidelium. Petrus 1. Regenerauit nos in spiritu viuam. Finis ergo fidei in via est affectio rei sperate. scilicet beatitudinis eterne. Et ideo dicit. Speranda res. Sed queritur hic quomodo cum fides sit prior que spes diffinitur per ipsam: quod posterior debet diffiniri per priorem et non e converso. Respondetur dominum est quod ex iam dictis patet solo: quod dominum est quod idem est obiectum et finis fidei. Cum affectio rei sperate sit finis eius oportet quod sit obiectum ipsius. Dicebat autem supra quod omnis habitus debet diffiniri per ordinem actus ad obiectum. Verum autem et bonum et si in se considerata reuertantur quantum ad superposita: tamen in quantum sunt ratione diuerso ordine se habent ad invicem: quia et verum est quoddam bonum: et bonum est quoddam verum. Et sicut intellectus et voluntas que distinguuntur penes distinctionem veri et boni habent inter se diuersum ordinem. In quantum enim intellectus apprehendit veritatem et quicquid in ipsa continetur sic verum est quoddam bonum: sic est bonum sub vero. Sed in quantum voluntas mouet sic verum est sub bono. In ordine ergo cognoscendi intellectus est prior: sed in ordine mouendi voluntas est prior. Quia ergo intellectus mouetur ad actum fidei ex imperio voluntatis ut dictum est in ordine mouendi voluntas est prior Iohannes non diffinitur prius per posterius: quia ut dictum est in diffinitione fidei oportet ponere ordinem actus ad obiectum quod idem est quod finis. Finis autem et bonum idem sunt: ut habetur secundo physico. In ordine autem ad bonum voluntas cuius est spes sicut subiecti est prior. Quare autem non dicitur diligendarum. Respondeo quod charitas est proprium et absolutius. Quia ergo finis non habitus est obiectum fidei: ideo dicitur Speranda res. Nec obstat quod res speranda est obiectum spei. Quia oportet quod fides sicut ad finem ordinem ad obiectum illarum virtutum quibus perficitur voluntas: cum fides pertineat ad intellectum sicut imperatur a voluntate. Sed cum fides sit vna quod ab unitate obiecti obiectum vnum: quare non dicitur rei sperande sed res speranda. Respondeo dominum est quod beatitudo que in se essentialiter est vna quia consistit in deivisione

ne que in se est vna: est principium et radix ex qua multa bona derivantur que sub ipsa continentur sicut vites corporis: societas sanctorum: et multa alia. Ut ergo ostendat omnia ista pertinere ad fidem loquitur in plurali. Illud autem quod dicitur suba potest multipliciter exponi. Uno modo caliter: et tunc habet duplicem sensum. Unum quod est substantia id est facies in nobis sub stare res sperandas: quod facit duobus modis. Uno modo quasi merendo. Ex hoc enim quod captiuatur et submittitur intellectum suum his que sunt fidei meretur quod aliqui pueniat ad videndum hoc quod sperat. Visio enim est merces fidei. Alio modo quasi per suam proprietatem partialiter facit quod id quod creditur futurum in re aliquo modo iam beatur dummodo credit in deum. Alio modo exponi potest suba essentialiter quasi fides sit suba id est essentia rerum sperandarum. Unde in greco habetur ipostasis rerum sperandarum. Essentia enim beatitudinis nihil aliud est quam visio dei. Iohannes 17. Nec est vita eterna ut cognoscant te solum verum deum etc. Unde prior de trinitate. cap. 10. dicit augustinus. Nec contemplatio permittitur nobis actionum omnium finis etc. Ipsa ergo plena visio dei est essentia beatitudinis. Hoc autem videmus in scientiis liberalibus quod si quis aliquam velit adiscere operam cum primo accipere principia ipsius: que oportet credere cum sibi traduntur a magistro. Operam enim credere eum qui dicitur: ut habet priorum. Et in illis principis quodammodo continetur tota scientia: sicut conclusiones in principis: et effectus in causa. Qui ergo habet principia illius scientie habet substantiam beatitudinis qui haberet principia geometrie haberet quodammodo substantiam beatitudinis. Fides autem nostra est ut credamus quod beati videbunt et fruuntur deo. Et ideo si volumus ad hoc peruenire oportet ut credamus principia istius cognitionis. Et hec sunt articuli fidei qui continent totam suam materiam huius scientie: quia beatos nos facit visio dei trinitatis et vnius. Et hic est vnum articulus. Unde hoc credimus: et ideo dicit. Substantia res speranda. prime Cor. 13. Videmus nunc per speculum et in enigmate: tunc autem facie ad faciem. Quasi dicat. Tunc erimus beati quando videbimus faciem ad faciem illud quod nunc videmus in speculo et in enigmate. In his ergo verbis ostenditur ordo actus fidei ad finem quia fides ordinatur ad res sperandas quasi quoddam inchoatiuum in quo totum quasi essentialiter continetur sicut conclusiones in principis. Consequenter cum dicit. Argumentum non apparetur: tangit actum fidei circa propriam eius materiam. Actus autem proprius fidei et si sit in ordine ad voluntatem. ut dominum est: tamen est in intellectu sicut in subiecto: quia obiectum eius est verum: quod proprie pertinet ad intellectum. In actibus autem intellectus differretur est. Quidam enim sunt habitus intellectus qui important omnimodam certitudinem ad completam visionem eius quod intelligitur sicut patet de intellectu qui est habitus primus principiorum: quia qui intellegit quod omne totum est maius sua parte: videt hoc et est certus. Hoc etiam facit habitus scientie: et sic intellectus et scientia faciunt certitudinem et visionem. Quedam vero alia sunt que neutrum faciunt. scilicet dubitatio et opinio. Fides vero est medium iter ista quia dominum est quod fides facit assensum in intellectu: quod potest esse dupliciter. Uno modo quod intellectus mouetur ad assentiendum ex euidentia obiecti quod est per se cognoscibile: sicut in habitu principiorum: vel cognitum per aliud quod est per se cognoscibile. Sicut patet in scientia astronomie. Alio modo assentit alicui non propter euidentiam obiecti a quo non mouetur sufficienter. Unde non est certus. sed vel dubitat quando non plus habet rationem ad vnam partem quam ad aliam. Vel opinatur si habet quidem rationem ad vnam partem non omnino quietam ipsam: sed cum formidine ad oppositum. Fides autem neutrum horum dicit simpliciter: quia nec cum primis est sibi euidentis

nec cū duob⁹ vltimis dubitat: sed determinat ad alterā partē cū quadā certitudine et firma adhesionē p quadā electiōem volūtariā. Hanc at electiōem facit dīna auctoritas p quā electiōem determinat intellectus vt firmiter inheret his que sūt fidei: et eis certissime assētiat. Et iō credere ē cū assensu cognoscere. Propā g mā habitus fidei sunt nō apparētia. Apparētia enī agnitōez hnt nos aut fidē vt dicit gregorius. Act⁹ at fidei ē certa adhesio quā vocat apls argumētū accipiēs cām p effectū: qz argumētū facit fidē de re dubia. Est enī argumētū ratio rei dubie faciens fidē. vt dicit Boetius. Vel si sequamur expositiōez noīs q̄ dī argumētū quasi arguēs mētē: et tūc accipit effectū p cā: qz ex certitudine rei puenit q̄ mens cogat ad assentiēdū. Unī argumētū dī non apparētium. i. certa apprehēsiō eoz que nō videt. Quā si q̄s velit verba ista ad debitā formā reducere posset dicere q̄ fides ē hitus mētis qua inchoat vita eterna in nobis faciēs itellectū assentire nō apparētib⁹. Ubi enī nos argumentum bēm⁹ bz alia lra dicitio: qz p auctoritatē dīnā cōiūciat itellect⁹ ad assentiēdū his q̄ nō videt. Pz ḡ q̄ apls cōplete diffinit fidē lz obscure. Per istā enī diffinitōem distinguī fides ab opinione: dubitatiōe: et suspitiōe: qz per istā nō hī firma adhesio itells ad aliqd. Per h̄ at qd dī non apparētū distinguī ad hitū pncipiorū et scia. Et p h̄ qd dī rex sperādaz distinguī a fide cōiter sūptā q̄ nō ordīnatur ad bīrudinē. Nā p ppiā diffōnem vndecūqz innotescit et distinguī a quolibet alio sicut ē hic. Unde et ad istā oēs alie reducūt. ¶ S̄z vī q̄ male dicat non apparētū: ga vt dī Jo. 20. Thomas vidit et credidit. Item credim⁹ eē deū vñ qd tñ demā a pphetis. Respōdeo dicēdū est q̄ fides duplī accipit. Uno mō ppe: et sic ē nō vīsoz et nō scitoz: vt p̄ ex p̄dicis. Et p̄pterea nō p̄t maior certitudo hēri de cōclusionē q̄ de pncipio a quo elicitur: ga sp̄ pncipia sūt notiora cōclusionib⁹. Et iō cū pncipia fidei nō hēant euidentia: nec p̄ oīs cōclusiones. Et iō itellectus nō assentit cōclusionib⁹ tanq̄ scitis nec vīsīs. Alio mō cōiter: et sic excludit oēm certā cōclusionē. Et sic loq̄t augustin⁹ i q̄stionib⁹ euāgely q̄ fides ē de q̄busdam que vidēt. Apl̄s at loq̄t de p̄ria. Et qd dī de Thoma dicēdū ē q̄ sicut dī gregorius. Aliud vidit aliud credidit: qz vidit hūanitatē et credidit dīnitatē. ¶ Ad istud de demōstratione dōm ē q̄ nihil p̄hibet aliqd eē vīsum vñ qd ē creditum alteri sicut p̄z in diuersis statib⁹. Qd. n. nō est vīsum in via vī in p̄ria. Unī qd ego credo angelus videt. Sīlr qd ē vīsum a pphetis vt q̄ de⁹ ē vñ incorpore⁹ hoc ē credēdū ab ydeotis sicut ydeota credit eclip̄sim quā astrolog⁹ videt. Et de talib⁹ ē fides fm̄ quid tñ. Quedā at sūt que simplr excedūt statum p̄ntis vie. Et de talibus est fides simpliciter. Lectio. II.

In hac enī testimoniū cōsecuti sunt senes. Fide intelligimus aptata esse secula verbo dei vt ex inuisibilib⁹ visibilia fierent. Fide plurimā hostiaz abel q̄ cayn obrulit deo: per quas testimoniū cōsecutus est esse iustus: testimoniū p̄hibente muneribus eius deo et pillaz defunct⁹ adhuc loquī. Fide enoch translāt⁹ ē ne videret mortem: et non inueniebat: quia transtulit illū dominus: Ante translationem enim testimoniū habuit placuisse deo. Sine fide autē impossibile est placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deum quia est: et inquirentibus

se remunerator sit. Fide: noe respōso accepto de his que adhuc non videbant meruens aptauit archam in salutē domus sue per quā damnauit mūdū: et iusticie que p fidem ē heres est institutus.

¶ Supra posuit descriptiōem fidei: hic oñdit eam p exemplū. Et circa hoc facit duo. Primo enī in gñali manifestat ppositū suum. Scōdo i spāli ibi (Fide intelligim⁹ et.) Quantum ad p̄mū sic cōtinuat. Sic ḡ describo et cōmendo fidem: nec hoc ē d nouo. in hac enī. s. fide senes. i. facti patres crediderunt: et per fidē instituti sunt. Hēn. 15. Credidit abzaam deo et reputatū est illi ad iusticiam. ps. Credidi p̄ qd locut⁹ sū. Inter oēs at p̄res veteris testamēti illi duo spāliter. s. dauid et abzaam hnt testimoniū fidei. ¶ Fide intelligim⁹ et. In spāli declarat ppositū p exemplū antiquoz. Et primo q̄tum ad id qd crediderūt et docuerunt. Scōdo q̄tum ad id qd fecerūt ibi (Fide abel et.) Tertio q̄tum ad id qd passi sunt ibi (Aly autes distenti sunt et.) Doctrina aut in veteri testamēto duplex fuit. Una aperte posita. Alia vero sub velamine figurarū et mysterioz velata fuit. Prima de vnitāte dei et creatiōe mundi. Scōda de mysterio incarnationis et reparationis. Unde sicut ipsi in memoriā creatiōis colebāt sabbata: ita nos in memoriā resurrectiōis seruam⁹ dñicam. Quātum ergo ad doctrinā de mūdi creatiōe dicit. Fide intelligimus et. Quod p̄t duplī legi. Uno modo q̄ vbo dei sit ablatiui casus. Et est sensus. Nos sicut antiqui fide. i. per doctrinā fidei. s. veteris testamēti. Hēn. 1. Dixit deus fiat et. ps. Ipse dixit et scā sunt. Secula esse aptata id est disposita verbo dei. i. p̄ iperū dei. Hoc at p̄tinet ad fidē q̄. s. hoc intelligam⁹: quia cum fides sit de inuisibilib⁹ secula facta sunt de inuisibilib⁹. s. de mā prima que nuda et priuata oī forma inuisibilis est et oī specie et dispōne carens. Jō dicit. Ut ex inuisibilib⁹ visibilia fierēt. S̄z hoc ē satis ruditer dictum lz sit verum. ¶ Scōdo mō q̄ verbo sit datiuī casus. Et tunc ē sensus. Intelligimus p fidē vt prius secula eēt aptata id est cōueniētia et cōrūdiētia verbo vt ex inuisibilib⁹ et. Propter qd sciēdū ē q̄ vboz dei ē ip̄e cōceptus dei quo scipm̄ et alia intelligit. De at comparatur ad creaturā sicut opifex ad opus suum. Hoc at videm⁹ q̄ artifex illud qd producit extra pducit i similitudinē conceptus sui. Unde facit domū in mā ad similitudinē domus quā in mēte sua formauit. q̄ si domus extra conueniat domui p̄concepte ē op⁹ debito modo ordinatū: si non: nō. Quia vero tota creatura optime disposita ē vtpote pducta ab artifice in quo nō p̄t cadere error vel aliquis defectus. iō plenissime fm̄ modū suum veniit dīno cōceptui. Unī Boetius de consolatione. Pulcrum pulcerrimus ipse mūdū mente gerens similiq̄ imagine formās. Ideo dicit. Intelligimus fide secula id est totā vniuersitatē creature aptata. i. cōueniēter rīdentia vbo id est conceptui dei sicut artificiatum arti sue. Ecclēci. p̄rio. Effudit illa. s. sapiam suam super oia opera sua. ¶ Sequitur. Ut ex inuisibilib⁹ et. Sed ga apud antiquos cōmunis animi conceptus erat q̄ ex nihilo nihil fit. ii. physicoz. Ideo quando videbant aliqd nouum opus dicebant q̄ eēt factum ex aliquibus inuisibilib⁹. Unde vel ponebant quodlibet esse i quolibet: sicut empedocles et anaxagoras d̄ quo nihil ad presens. Aly vero latitationem formarum sicut ip̄e anaxagoras Aly ab ydeis sicut plato. Aly ab intelligentia sicut Aui cēna. Unde fm̄ omnes istos visibilia facta sūt ex inuisibilib⁹ rationibus ydealibus. Nos autem dicimus fm̄ modū p̄dicū q̄ ex inuisibilib⁹ rōnibus ydealibus in vbo

dei: per quod omnia facta sunt: res visibiles sunt producte. Quae rationes et si idem sunt: tamen per diuersos respectus connotatos respectu creature duntaxat sunt rationem. Unam aliam rationem conditus est homo: et alia equus: ut dicit Augustinus in libro 83. q. Sic ergo secula aptata sunt verbo dei: ut ex inuisibilibus rationibus ydeatibus in verbo dei visibilia. i. omnis creatura fieret. Quia autem ista verba expresserunt contra manicheos. Ipsi enim dicunt quod non est curaduz quod homo credat: sed tamen quod faciat. Sed apostolus principium omni operi ponit fidem. Unde dicit quod est suba. i. fundamentum. Sine fide ergo frustra sunt opera. Item dicit quod non est credendum nisi verum habet rationem. Contra quod dicit non apparerunt. Item dicitur dicitur testimonium fidei. Contra quod dicit quod in hac fide testimonium persecuti sunt senes.

Deinde cum dicit (Fide abel etc.) Oñdit quid presens ante qui fecerunt. Et primo hoc oñdit de presens ante diluuium. 2º de patribus qui fuerunt ante legem ibi (Fide quod vocat abraham etc.) 3º de his qui fuerunt sub lege ibi (Fide moyses etc.) Ante diluuium fuerunt tres specialiter deo accepti. scilicet abel. Henoch. 4. enoch. Henoch. 5. noe. Henoch. 6. Primo ergo ponit fidem abel. Secundo fidem enoch ibi (Fide enoch etc.) 3º fidem noe ibi (Fide noe etc.) De abel autem oñdit quid per fidem fecerit: et quid inde consecutus sit. Per fidem abel obtulit sacrificium. Unde sicut confessio est testimonium fidei interioris: ita ex cultu exteriori in sacrificio commendat fides eius. Et ex eo quod obtulit sacrificium electum: quod de primo genitis gregis et de adipibus eorum oñditur electa fides eius. Optimum enim sacrificium signum fuit electe fidei et probate. Mal. 1. Maledictus fraudulētus qui habet in grege suo masculum et votum faciens imolat debile domino. De sacrificio autem cayn nulla fit mentio quantum ad excellentiam sed solum quod obtulit de fructibus terre. Dicit ergo quod abel fide obtulit plurimam hostiam: non quantitate sed preciositate quam cayn. i. meliorem hostiam obtulit quam cayn. scilicet deo. quia ad honorem dei. Aliter enim non placuisset deo. Glofa dicit. Fide plurima: sed hoc non habet in greco: quia plurima est ibi accusatiui casus: quod per ex modo loquendi qui est comparatiuus: nisi dicatur fide plurima. i. meliorem et prestantiorem quam cayn obtulit: scilicet quod ut deum est sacrificium exterior signum fuit fidei interioris. Ex fide autem duo sequuntur. unum in vita. scilicet testimonium iusticie. Unum dicit. Consecutus est testimonium esse iustus. scilicet per fidem. Matth. 23. A sanguine abel iusti etc. tamen non propter hoc testimonium christi dicit ipsum consecutum fuisse testimonium iusticie. quia non intendit hic inducere nisi auctoritates veteris testamenti: sed propter id quod dicit Henoch. 4. Respexit dominus ad abel et ad munera eius: quia respectus domini est specialiter super iustos. ps. Oculi domini super iustos. Et hoc testimonium perhibete deo mueribus eius. Quod forte fuit quia igne celesti incēdebatur munera. Et hoc fuit respectus dei. Primo tamen respexit ipsum offerente quam oblationem eius: gaude ex bonitate offerentis acceptat oblatio: que non est sacramentalis: quia sacramentalē bonitatē non imutat malicia ministrum: quantum autem ad offerente ut sibi proffit oblatio requirit in ipso. Aliud sequitur post mortem. Unde dicit. Et per illam defunctus adhuc loquitur: quia ut dicit glofa post mortem adhuc comedatur fides eius: quia datur nobis manna loquendi de ipso ut de fide eius et patientia demus exempla ad exhortandum alios ad patientiam. Sed hec non est intentio apostoli. quia omnia que accipit habet sumit ex scripturis. Unum intelligitur de eo quod dicit Henoch. 4. Uox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. infra. ii. Meliorem loquente quam abel. Hoc enim accepit per illam: id est per meritum fidei: quod defunctus: id est sanguis defuncti clamat ad deum et loquatur deo.

Deinde cum dicit (Fide enoch etc.) Comēdat enoch. Et primo ponit intentum suum. 2º probat ibi (Et non inueniebatur etc.) Non facit autem apostolus mentionem de operibus eius: quia scri-

ptura modicum loquitur de hoc: sed tamen ostendit quid ei fecerit deus: quia fide id est per meritum fidei translatus a conuersatione huius vite in aliam conseruatur a morte. Unde dicit. Ne videret mortem. Henoch. 5. Non apparuit quia tulit eum deus. Et verum est quod nondum est mortuus: sed tamen quia morietur: quia inia quam dominus primis parentibus peccantibus infligit. quocumque die comederis etc. in omnes quocumque modo nascatur ex adam permanebit etiam in christo. ps. Quis est homo qui viuere et non videbit mortem: Mortis autem duorum dilata est. scilicet enoch et helye. Et ratio est quia doctrina veteris testamenti ordinatur ad promissa noui testamenti in quo nobis spes vite eterne permittit. Matth. 4. Penitentiam agite: appropinquabit enim regnum celorum. Et ideo data inia mortis voluit dominus ducere homines in spem vite: quod fecit in presens ante vtriusque status. scilicet nature legis et gratie. Unde in presens ante statu dedit spem euadendi necessitatem mortis: et hoc in enoch. in lege in helye. In tpe gratie in christo per quem datur nobis effectus huius permissionis. Et ideo alii morientur: sed christus resurgens ex mortuis iam non morietur. Sed duo primi morietur per anti christum. Sic ergo translatus est ne videret mortem non ut solum non sentiret mortem: et hoc in illa generatione.

Deinde cum dicit (Et non inueniebatur etc.) Probat quod habuit per meritum fidei: et primo probat quod translatus est. scilicet hoc propter fidem habuit ibi (Ante translationem enim etc.) Et primo probat per auctoritatem Henoch. 5. Quia sub alijs verbis ponit: quia ibi dicitur non apparuit: quia tulit eum deus. Dic autem dicit. Et non inueniebatur: quia translulit eum deus. Et idem est sensus. Sap. 4. Placens deo factus est dilectus et viuens inter peccatores translatus est. Sic enim iueniens fuit quod homo propter peccatum expellere de paradiso: ita quod iustus introduceretur. Iste enim per seth septimum ad adam optimus fuit: sic lamech per cayn septimum ad adam pessimus fuit: utpote qui contra naturam primam intro duxit bigamiam.

Deinde cum dicit (Ante translationem etc.) Probat quod propter meritum fidei fuerat translatus: quia antequam transferretur dicit de ipso scriptura quod ambulauit cum deo: quod est consentire et placere deo. Propter hoc autem tulit eum deus: sed sine fide impossibile est ambulare cum deo et deo placere. ergo etc. Totam istam rationem quantum ad promissas ponit. Et primo maiorem: quia habuit testimonium ante translationem placuisse deo. Et ideo translulit eum deus. Eccl. 4. 4. Enoch enim placuit deo et translatus est in paradysum ut det gentibus sapientiam. Quod autem placuerit ostendit scriptura que dicit quod ambulauit cum deo. Mal. 2. In pace et in equitate ambulauit mecum. ps. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat. Minorem subdit dicens. Sine fide autem impossibile est placere deo. Eccl. 1. In placitum est illi fides. Ro. 3. Arbitramur iustificari hominem per fidem. Probat autem minorem cum dicit. Accedentem ad deum oportet credere. Nullus enim potest deo placere nisi accedat ad ipsum. Jac. 4. Appropinquate deo et appropinquare vobis. ps. Accedite ad eum et illuminamini. Sed nullus accedit ad deum nisi per fidem: quia fides est lumen intellectus. Ergo nullus potest deo placere nisi per fidem. Accedente autem per fidem oportet credere deo. Sicut enim videmus in quolibet motu naturali quod oportet mobile ex motu duo intendat ne motus sit frustra. scilicet aliquem certum terminum et certam causam quare moueatur: primum autem terminum que effectus motus consequatur: sic et in motu quo aliquis accedit ad deum terminus motus est ipse deus. Unum dicit. oportet credere accedente quia est. Quod dicit propter eius eternitatem. Exo. 3. Qui est misit me. Secundo quod sciat quod deus habeat prouidentiam de rebus. Aliter enim nullus iret ad ipsum si non speraret aliquam remuneracionem ab ipso. Unde dicit. Et ingrentibus etc. Ecl. 4. 0. Ecce dominus veniet. ecce merces

eius cū eo. Merces at̄ ē illud quod hō querit ex labore. Matth. 20. Uoca oparios ⁊ redde illis mercedē suam. Que merces nihil est aliud q̄ deus: quia nihil extra ip̄m d̄z hō querere. Heñ. 15. Ego p̄tector tuus sū ⁊ merces tua magna nimis. De⁹ enī nihil aliud dat nisi seip̄m. ps. Dominus p̄s hereditatis mee ⁊ calicis mei. T̄ren. 3. Pars mea d̄ns dixit aīa mea ⁊c. Et iō dicit. Remunerator est inquirētib⁹ eū. Nō aliud. ps. Querite d̄nm ⁊ cōfirmamini. q̄rite faciē eius semp. S̄z nūqd̄ duo hec sufficiūt ad salutē. R̄ideo d̄m ē q̄ post p̄t̄m p̄mi parētis n̄o ponit saluari a reatu culpe originalis nisi p̄ fidē mediatoris: s̄z ista fides diuersificata ē q̄tū ad modū credēdi s̄z diuersitate tēpor̄ ⁊ statū. Nos aut̄ q̄b⁹ ē t̄m b̄nificiū exhibitū magis tenemur credere q̄ illi qui fuerūt aī aduentum x̄pi. Tūc ēt alig magis explicite: sicut maiores: ⁊ illi q̄b⁹ sc̄a fuit aliqua reuelatio sp̄alis. Illi ēt qui sub lege magl̄ explicite q̄ ante legē: q̄ data fuerūt eis aliq̄ sacramenta ḡbus quasi per figurā rep̄ntabat̄ x̄ps: s̄z gentiles qui fuerunt saluati sufficiebat eis q̄ crederēt deū eē remuneratorem: q̄ remuneratio nō fit nisi per x̄pm. Un̄ implicite credebant imediatorē. Contra at̄ illud q̄ dicit q̄ ōz credere q̄ de⁹ est: q̄a d̄m̄ est supra q̄ creditū non potest eē scitum nec visum. deū at̄ eē ē demonstratū. R̄ideo dicēdū ē q̄ d̄o pot̄ multipl̄ haberi noticia. Uno modo per x̄ps: in q̄tū. s̄ ē p̄ vnigeniti ⁊ consubstantialis: ⁊ alia q̄ sp̄aliter x̄ps de deo p̄ri ⁊ filio ⁊ sp̄sancto docuit q̄tuz ad vnitate eēntie ⁊ eternitate personar̄. Et hoc t̄m est creditum nec in veteri testamēto fuit explicite credituz nisi a maioribus t̄m. Sc̄do modo q̄ solus deus colēdus ē: ⁊ sic ē t̄m creditū ēt a iudeis. Tertio mō q̄ ē vn⁹ deus: ⁊ b̄ notum ē ēt ip̄s philosophis: ⁊ nō cadit sub fide.

Deinde cū dicit (S̄ide noe ⁊c.) Oñdit quid noe fecit p̄ fidē: ⁊ quid inde p̄secut⁹ ē ibi (Et iusticie ⁊c.) De ip̄o aut̄ narrat quinq̄ que fecit. Primo q̄ dictis dei credidit de futuro iudicio: quod t̄m nōdū videbatur. Unde dicit. S̄ide noe r̄iso accepto de his que adhuc nō videbant̄ sup̄ple crediderat. Sc̄do ex fide timuit. Fides enī est principium timoris. Ecclesi. 25. Timor d̄ni inītiū dilectiōis ei⁹. Fidei at̄ inītiū agglutinādū ē illi. s̄ timori. Et ideo dicit. Metuēs. s̄. diluuiū p̄missum: q̄b̄ t̄m nō videbat̄. Ergo fides ē de inuisibilibus. Tertio mādātū dei impleuit faciēdo archā. Unde dicit aptauit archā. i. sc̄dm̄ disp̄nem dei ueniētē fecit. Quarto a deo salutē sperauit. Un̄ dicit. In salutē dom⁹ sue. i. familie sue: q̄z illi soli salui facti sūt. i. pe. 3. Pauci idest octo aīe salue facte sūt per aquam. Quinto ex b̄ q̄ pp̄ fides predictā fecit damnauit mūdū. i. mūdānos dānabiles oñdit. Reuelato autē sibi de fabricāda archa r̄isū fuit desiderio ei⁹ ⁊ iusticie q̄ ē p̄ fidē.

Deinde cum dicit (Et iusticie que ⁊c.) Oñdit quid per fidē p̄secutus ē. Sicut enī p̄ mortē alicui⁹ aliquis succedit in hereditate eius sic ēt q̄a p̄ncipio mūdi nō totalr̄ defecerat iusticia in mūdo: q̄z adhuc durabat mūdus: s̄z diluuiū quasi tot⁹ perijt mūdus. iō ip̄s noe quasi heres factus ē p̄pter fidem suā. Vel iusticie que h̄r per fidem. vel sicut patres sui iustificati fuerunt per fidem: ita ip̄s factus heres est iusticie per fidem sc̄lz imitator: per fidē paternē iusticie. Lectio. III.

Fide qui vocatur abraaz obediuit in locum exire quez accepturus erat in hereditatez: ⁊ exijt nesciēs quo iret. Fide demoratus est in terra reppromissionis tanq̄ in aliena: in casulis habitādō cum ysaac ⁊ iacob coheredibus repromissionis

eiusdem. Expectabat enī fundamenta habentem ciuitatē: cuius artifex ⁊ cōditor de⁹. Fide ⁊ ipsa sara sterilis virtutem in conceptione seminis accepit etiam p̄ter tēpus etatis: quoniā am fidelem credidit esse eū qui repromiserat. Propter quod ⁊ ab vno ori sūt: ⁊ hoc emoz tuo tāq̄ sidera celi ī multitudinē: ⁊ sicut arena que est ad oraz maris innumerabilis.

Supra posuit ap̄lus exēplū fidei in patrib⁹ qui fuerunt aī diluuiū qui fuerūt cōiter patres tā gētiliū q̄ iudeorū: hic sp̄aliter descēdit ad patres q̄ fuerūt post diluuiū qui sp̄aliter fuerūt patres iudeorū. Et primo ponit exemplum fidei abraaz q̄ fuit p̄ credētū. Unde ⁊ primus accipit signaculum fidei aī legē. Et p̄io oñdit quid fecerit abraam. Sc̄do quid fecerit Isaac. Tertio qd̄ fecerit Iacob. Quarto quid fecerit ioseph. Sc̄dz ibi (S̄ide ⁊ de futuris) Tertio ibi (S̄ide iacob ⁊c.) Quartū ibi (S̄ide ioseph ⁊c.) Itēz prima in duas. Primo enim ponit qd̄ fecerit q̄tū ad exteriorē ⁊ humanā cognitionem. Sc̄do quid fecerit q̄tū ad deū ibi (S̄ide obrulit ⁊c.) Circa p̄mūria facit. Primo. n. oñdit quid fecerit q̄tū ad habitatiōem. 2. quid fecerit q̄tū ad ḡnationē ibi. (S̄ide et ipsa sara ⁊c.) 3. quid fecerit q̄tū ad suā p̄uersatōez ibi. (Iuxta fidē ⁊c.) Itēz q̄tuz ad hitationē duo oñdit. P̄io qd̄ fecerit q̄tū ad p̄mā loci mutatiōem. 2. q̄tū ad alterius inhabitationē ibi (S̄ide moratus ⁊c.) Ut autem oñdat exēplū suū de abraam magne auctoritatis esse.

Primo ponit celebritatē nois dicēs. Ille qui vocatur. s̄. a deo. Heñ. 17. Uocaberis abraam. Itē vocatur ab hoib⁹ Ecclesi. 4. 4. Abraaz magn⁹ p̄ multitudinis gētiū. Talis ḡ a deo vocatus ⁊ ab hominib⁹ p̄dicatus dignus ē exēplo. 2. ponit exēplum ei⁹ dicēs. Quia fide obediuit ⁊c.) Per fidē. n. informamur ad obediēdū deo de inuisibilibus. Ro. 1. Ad obediēdū fidei ⁊c.) Exire ī locū que accepturus erat in hereditatē. de quo Heñ. 12. Egredere de terra tua ⁊ de cognatōe tua ⁊ de domo p̄ris tui ⁊ veni in terrā quā monstrauero tibi. D̄ns autē terrā illaz debebat sibi dare in hereditatē Heñ. 13. D̄m̄ terrā quā conspicias tibi dabo. S̄z nūquid non ip̄s cum p̄re suo thare exierat de terra sua. Ergo non exiuit ex p̄cepto domini: sed per patrē. R̄ideo dicēdū ē q̄ cuz p̄re exiuerat reuerturus itēz: s̄z ex p̄cepto d̄ni exiuerat in mesopotamiā syrie vbi mortuo patre itēdebat remanere: s̄z ex mādato d̄ni venit in terrā chanaan. Et nungd̄ erat hoc mirabile: vt sic d̄ hoc oporteret h̄re fidē ⁊ credere deo. Sic: quia nesciēs quo iret. i. vt iret ad rē ignotaz. Quod at̄ ē ignotū ē inuisibile. Per illā obediētiam abraaz nob. designatur q̄ debemus ab omni affectione carnali exire si volum⁹ hereditatē nostrā h̄re. ps. Obliviscere ppl̄z tuum ⁊ domum p̄ris tui. Esa. 64. Oculis nō vidit deus absq̄ te que p̄parasti expectantib⁹ te. Un̄ hereditas ista ē nobis ignota.

Deinde cum dicit (S̄ide moratus ē ⁊c.) Oñdit quid p̄ fidē fecerit q̄tū ad inhabitationē. Et primo qd̄ fecerit oñdit. 2. subdit cām quare. ibi (Expectabat enī ⁊c.) Videm⁹ enī q̄ aliq̄n aliq̄s exire de terra natiuitatis sue ⁊ vadit alibi vbi facit māsiōnē suam p̄petuam. Sic non fecit abraam: s̄z sicut aduena fuit in terra chanaan: ⁊ sic aduena mortu⁹ ē in ipsa: q̄b̄ p̄z q̄z nō fecit ibi domum nec firmam māsiōnē: s̄z hitauit ī casulis ⁊ tabernaculis que sunt habitacula mobilia. Un̄ sp̄ fit mētio de tabernaculis q̄n loquit̄ de abraā. Un̄ ex p̄cepto d̄ni habitauit ibi vt aduena. Act. 7. Non dedit illi in ea hereditatem nec

Ad hebreos.

passum pedis. Heñ. zi. Sicut colonus terre philistinorum diebus multis. Quod quidem verum est quantum ad id quod dominus ei gratis donaturus esset non quantum ad id quod emit. Unde dicitur quod fide demoratus est in terra repromissionis: quia fuit ei frequenter promissa: sicut patet Heñ. iz. vsq; ad. zi. capitulum: sicut in aliena: quod patet: quia habitudo in casulis que dicitur a cadendo et in tentoriis mobilibus: et quod animo non redeundi in patriam suam etiam si plus vixisset: patet quia cum isaac et iacob habitavit non quidem simul sed successiue et erant filii promissionis: quis ipsis sancta est promissio. Heñ. i7. et 28. Et dicitur coheredibus repromissionis: in quo datur nobis intelligi quod in mundo isto debemus conuersari sicut alieni et aduene. prime Loe. 7. Qui videntur hoc mundo tanquam non videntur. infra vltimo. Non enim habemus hic manentem ciuitatem sed futuram inquirimus.

Deinde cum dicit (Expectabat enim etc.) Oñdit quare morabantur sicut aduene: quia scilicet non reputabant se aliquid habere super terram: sed querebant hereditatem celestem ciuitatem. ps. Statentes erant pedes nostri in atris tuis hierusalem. hierusalem que edificatur ut ciuitas. Esa. 33. Oculi tui videbunt hierusalem habitacionem opulentam tabernaculum quod nequaquam ultra transferri poterit etc. Non tabernaculum mobile. Et dicitur ciuitas primo propter ciuium vnitatem: que vnitatis est per pacem. ps. Lauda hierusalem dominum: lauda deum tuum syon. Et sequitur. Qui posuit fines tuos pacem. Esa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducie in requie opulenta. Ioan. i7. Ut sint vnum sicut et nos vnum sumus. Secundo est ordinata: quod fit maxime propter iusticiam: et non ad malum faciendum. Ibi autem est perpetua iusticia. Ezech. 48. Nomen ciuitatis ex illa die dominus ibidem. Tertio per se sufficiens ad omnia que sunt necessaria. Quod perfectissime ibi erit: quia ibi est status bonorum omnium aggregatio perfecte. ps. Hierusalem que edificatur ut ciuitas: cuius participatio eius in id ipsum. Ista ciuitas habet fundamenta in quo significat eius stabilitatem. Esa. 33. Tabernaculum quod nequaquam ultra transferri poterit. Sunt autem fundamenta prima pars edificij. Unde angeli sunt eius ciuitatis fundamenta. ps. Fundamenta eius in montibus sanctis. Domines enim assumentur ad ordines angelorum. Ecclesie vero fundamenta sunt apostoli. Apoc. 21. Actor autem cuius ciuitatis est ipse deus non humane artis sapientia. z. cor. 5. Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitacionis dissoluatur quod edificacionem a deo habemus domum non manufactam sed eternam in celis. Ad cuiuslibet autem ciuitatis edificacionem duo requiruntur. Primum est auctoritas principis qua mediante firmetur qui dicitur conditor eius a quo et ipsa nomen accipit. sicut a Romulo roma. Et sic illius ciuitatis deus conditor eius. ps. In ciuitate dei nostri deus fundauit eam eternum. Secundum est modus disponendi ipsam qui commendat sapientiam artificis. Et sic deus dicitur artifex eius: quia ordinata est secundum dispositionem et sapientiam dei. ps. Magnus dominus et laudabilis nimis in ciuitate dei nostri etc. Debita enim dispositio operis commendat operis. Nusquam autem ita relucet diuina sapientia sicut ibi. Et ideo ibi nimis laudabilis dicitur.

Deinde cum dicit (Sara fide et ipsa etc.) Oñdit quod ibi per fidem vxor eius secuta est. Et circa hoc duo facit: quia primo oñdit quod secuta est ipsa. et quod secuta est in filiis ibi (Propter quod et ab vno etc.) In vxore autem eius sara duo defectus erant propter quos oio videbatur quasi ipse posse concipere. Unum erat quia sterile. Heñ. ii. Erat autem sara sterilis. Aliud quod iam propter defectum etatis non erat naturaliter apta ad generationem. Heñ. is. Desiderant sara fieri muliebria. Item ipsa dicit ibidem. Ego iam

seniu: et dominus meus vetulus est. Istos duos defectus tangit apostolus. Primum cum dicit (Sara sterilis) secundum cum dicit. (Et propter tempus etatis etc.) Tamen his non obstantibus ipsa accepit virtutem in conceptione seminis fide. scilicet vel sua vel abrae. quia et si erat ipse secundum naturam quod nonagenaria decemenario conciperet: tamen uterque credidit deo: cui nihil est difficile. Unde dicit quod fideliter credidit eum qui repro miserat. Sed contra quantum ad abraam et videtur quod non credidit: quia Heñ. i7. dicit quod risit dicens in corde suo. Putasne centenarium nascentem filium: et sara nonagenaria pariet. Item quantum ad saram. Heñ. is. dicitur quod risit occulte dicens Postquam ego seniu et dominus meus vetulus est voluptati operam dabo. Rursus dicitur dominus est quod quantum ad abraam risus eius non fuit dubitationis: sed admirationis. Unde Ro. 4. Non desistat diffidentia: sed confortat est fide dans gloriam deo plenissime sciens quod quicquid promissum est et facere. Unde nec reprehenditur risus eius a deo quod corda omnium nouit. Sara autem primo dubitauit in primo promissione. sed quando angelus recurrit ad potentiam dei cum dixit. Nihil deo quicquid est difficile: tunc credidit. et hec fuit quasi secunda promissio. Et ideo dicit quod repromissit: quia in promittendo primo non credidit: sed in repromittendo. Sed sciendum est quod omnes ceptus miraculosi qui fuerunt in veteri testamento fuerunt quasi si figura illius maximi miraculi quod fuit in christi incarnatione. Oportuit enim natiuitatem eius ex virgine per aliquam figuram ad preparandos animos ad credendum. Non tamen potuit figurari ex equo: quia necessario figura desit a figurato. Et ideo scriptura per virginem oñdit per partum sterilem. scilicet sara anne et elizabeth. Sed dicitur quia sara a deo miraculose accepit virtutem concipiendi: sed tamen ex humano semine. Et ideo dicitur hic in conceptione seminis. Hec vero virgo sine semine. Unde in sara virtus diuina preparauit materiam ad concipiendum tamen ex sanguine: sed in beata virgine etiam preparauit illam purissimam materiam: et cum hoc fuit ibi virtus spiritus sancti loco seminis. Non enim ex virili seie: sed mystico spiramine factum est verbum dei caro.

Deinde cum dicit (Propter quod et ab vno etc.) Oñdit quod secuta est in filiis ex virtute dei. scilicet multiplicatio seminis. Ubi per consideranda est radix huius multitudinis que fuit vna. scilicet abraam. vbi dicit. Propter quod. scilicet meritum fidei ab vno. scilicet abraa. Esa. 51. Unum vocavi eum et bñdixi ei multiplicanti eum. et consideranda est radix eius quia iam emortuo. Unde dicit. Et bñdixi tuo: quia iam vetulus erat: ut supra dictum est. Sed dicitur quod mortua sara multos filios genuit ex alia vxore sicut patet gen. iz. Ergo male dicit emortuo. Rursus dicitur dominus est quod vetulus benedixit ex iuuetate: non autem ex vetula. Et sic erat in ipso mortua virtus grandis quantum ad saram: non tamen ad alias. Vel dominus est quod intelligitur ab vno. scilicet vtero sara iam emortuo. Ro. 4. Et emortua vultu sara. Esa. 51. Attendite ad abraam patrem vestrum et ad saram que peperit vos. et consideranda est differentia inter illos qui ex abraa processerunt. Sicut enim non omnes ut dicit Ro. 9. sunt ex israel: hi sunt israelite: sic nec hi qui sunt ex semine abrae omnes sunt filij: sed qui filij sunt promissionis estimantur in seie. Iohannes eius progenies diuidit in duos. scilicet in bonos et malos. Boni significantur per stellas de quibus dicit quod orti sunt tanquam sidera celi in multitudine. Bar. 3. Stelle dederunt lumen in custodijs suis et letate sunt. Mali vero significantur per arenam maris pinguiam: quia mali iudei de seie abrae conformantur gentilitati. Arena autem fluctibus maris vndique concutitur: et mali turbantur mundi. Esa. 57. Locus impij quasi mare feruens. Iudei autem non oio fuerunt arena: sed quasi arena: quia comunicabant cum gentibus in malis. Unde potest dici terminus maris. Jere. 5. Posui arenam terminum mari. Item arena sterilis est et infructuosa. Ista et petroses sunt steriles ab omni opere boni fructus. Unde dicit quod etiam orti sunt sicut arena

que est ad oras maris innumerabilis. Et est sermo yperbo-
licus. Uel dicitur innumerabilis: nō qz nō possit numerari
sed quia nō de facili potest numerari. Genes. 22. Mul-
tiplicabo semē tuū sicut stellas celi: et velut arenā que est
in litore maris. Lectio. III.

Iuxta fidez defuncti sunt omnes isti
non acceptis repromissionibus: s; a
longe eas aspicientes et salutantes et
cōfidentes: qz pegrini et hospites sunt
sup terrā. Qui enī hoc dicūt significāt se patriā
inquirere. Et si qdez ipsius memissent de qua
exierūt: hēbant utiq; tēp⁹ reuertēdi. Nūc autēz
meliores appetitū idest celestē. Ideo nō cōfun-
dit deus vocari deus eoz. Parauit enim illis
ciuitatē. Fide obrulit abraam ysaac euz tenta-
retur: et vnigenitū offerebat: in quo susceperat
repromissiones: ad quez dictuz est: quia in isa-
ac vocabitur tibi semen. arbitrās quia a mortu-
is suscitare potens est deus. Unde euz et in pa-
rabolam accepit.

Supra cōmēdauit apls fidē abraā q̄tū ad habitatiōez
et gnātiōē. hic cōmēdat ipsuz q̄tū ad suā uersationē vsq;
ad mortē. Et circa hoc facit tria. Primo. n. ostēdit qd p fi-
dez fecit. Scdo ponit vnū qd p̄tinet ad fidē. ibi. (Qui enī
hoc dicūt etc.) Tertio ostēdit qd p fidē recepit. ibi. (Jō nō
cōfundit deus etc.) **S**idē abraā et filioz eius cōmēdat
ex pseuerātia: qz vsq; ad mortē pseuerauerūt i fide. Mat
thēi. 10. et 24. Qui aut pseuerauerit vsq; in finē hic saluus
erit. iō dicit. Iuxta fidē oēs isti defuncti sunt p̄ter Enoch.
Uel oēs isti. s. Abraā: Isaac: et Jacob. Et hoc est melius di-
ctuz: qz istis solū facta est pmissio. Itē cōmēdat eos a lon-
ga pmissioz dilatiōe. vñ dicit. Nō acceptis pmissionibus.
Sz 3. videt qz receperint pmissionē. Eze. 33. Un⁹ erat
Abraā et hereditate possedit terrā. Rñ. oēs ē qz possedit
i. possidēdi p̄m⁹ pmissionē accepit: nō tñ actu possidit: vt
p̄ act. 7. **S**equit. Sed a lōge eas aspicientes: qd erat p
fidē. q. d. Intuētēs visu fidei. Et forte de loco isto sumptū
est illud rñsoziū in p̄ma dñica aduē⁹. Aspiciens a lōge etc.
Esa. 30. Ecce nomē dñi venit de lōginquo. Et salutātes. i.
venerātes. Et loquit̄ fm Chysostrōm ad similitudinē nau-
tarū: qui qñ p̄mo vidēt portū p̄rūpunt in laudē et salutant
ciuitatē ad quā vadūt. Ita sancti patres vidētēs p fidem
x̄p̄s vētuz: et gloriā quā p ipsuz p̄secuturi erāt salutabāt. i.
venerabant ips. ps. Bñdicit̄ q venit in noie dñi de⁹ dñs.
Jo. 8. Abraā pater vester exultauit vt videret diem meū:
vidit et gauisus est. Itē cōmēdat fidez ipsoz ex sincera
p̄fessione: qz vt dicit̄ ro. 10. Corde credit̄ ad iusticiā: ore at
cōfessio fit ad salutē. Et iō dicit. Et stitentes: qz pegrini et
hospites sunt sup terras. isti. n. tres vocauerūt se aduenas
et pegrinos. Nā gen. 23. dicit abraā. Aduena suz et pegrin⁹
apud vos. Dicit̄ etiā a dño ad Isaac Heñ. 26. Quiesce in
terra quā dixero tibi: et pegrinare in ea. Jacob etiā. 47. di-
cit. Dies pegrinatiōis vite mee. Dicit̄ aut pegrin⁹ q est in
via tēdēdi ad aliū locū. Esa. 23. Ducēt eā longe pedes sui
ad pegrinādus. Sed aduena est ille qui habitat in terra
aliena: lz nō intēdat vltēius ire. Isti aut nō solū cōfitebā-
tur se esse aduenas: sed etiā pegrinos. Sic etiā sanct⁹ vir
nō facit māsiōnē suā in mūdo: sed semp satagit tēdere ad
celū. ps. Aduena ego suz ap̄ te et pegrin⁹ sic oēs p̄res mei.
Deinde cū dicit. (Qui. n. hoc dicūt etc.) Ostēdit qz ista
cōfessio p̄tineat ad fidē. Nullus. n. est hospes et pegrinus

nisi qui est extra patriā et tēdit in illā. Cū ḡ isti cōfitent̄ se
eē hospites et pegrinos sup terrā significāt se tendere ad
patriā suā. s. celestē hierlīn. Gal. 4. Illa que sursum est hier-
usalē libera est. Et hoc ē qd dicit. Qui enī hoc dicūt signi-
ficāt se patriā ingreire. **S**z qz forte possēt aliqs dicere
qz vey est qz ipsi erāt pegrini in terra philisteoz et chana-
neoz iter quos habitabāt: tñ itēdebāt redire in terrā vn-
de exierāt. hoc remouet dicēs. Et si qdez illi⁹ patrie sue. s.
meminissent: de qua exierāt habebāt utiq; tps reuertēdi:
qz p̄pe erāt. Nūc autē meliozē appetūt: qz celestē. vñ Heñ.
24. dixit abraā seruo suo. Laue ne qñ filiū meuz reducās
illuc. ps. Elegi abiectus eē in domo dei mei magis q̄ hita-
re in tabernaculis pctōz. Itē. Unā petū a dño hāc reqrā
vt inhabitē in domo dñi oibus dieb⁹ vite mee. Ip̄si ḡ pa-
triā istā igrebāt: nō domū paternā vnde exierūt. In quo
significāt qz illi q exiūt de vanitate seculi nō debēt illuc
redire mēte. ps. Obluiscere pplm tuū et domū patris tui.
Luc. 9. Nemo mittēs manū suā ad arat⁹ et respiciens re-
tro ap̄t⁹ est regno dei. Phil. 3. Que retro sunt obliuiscēs i
antēiora me extēdēs. Pz aut qz ista eoz vbo et facto cō-
fessio p̄tinet ad fidē: qz ipsi illud qd solū eis pmissuz fue-
rat: nec exhibitū firmissime crediderūt et vsq; ad mortē.
Un iuxta fidē. i. iuxta se habētēs fidē suā q̄si sociā et i sepa-
rabilē defuncti sūt. Apoc. 2. Esto fidelis vsq; ad mortē.

Deinde cū dicit. (Jō nō cōfundit etc.) Ostēdit qd ex fide
sua meruerūt accipe. hoc aut fuit honor maxim⁹. Reputat̄
aut maxim⁹ honor qñ denoiāt aliqs ab aliq solēni of-
ficio: vel seruitio magni et excellētis dñi vel p̄ncipis sicut
notari⁹ pape vel cācellari⁹ regis. Maior aut honor ē qñ
ille magn⁹ dñs vult noiari ab his q seruiūt ei. Sic aut est
de istis trib⁹: abraā. isaac. et iacob: quoz dñs rex magn⁹ su-
per oēs deos spāl̄r vocat se eoz deū. vñ exo. 3. Ego suz de⁹
abraā: de⁹ isaac: et de⁹ iacob. vñ dicit. Jō nō cōfundit deus
vocari de⁹ eoz. Et hui⁹ pōt triplex rō assignari. Prima qz
de⁹ p fidē cogit. Isti aut legunt̄ p̄ se passē se p cultū spe-
cialē ab ifidelib⁹. vñ et abraā p̄m⁹ accepit signaculū fidei.
Ro. 4. Ut fieret p̄ multitudis gētū. Et iō pponunt̄ no-
bis in exēplū: sic illi p̄ q̄s de⁹ p̄mo cognit⁹ ē: et p eos de⁹ no-
mīat⁹ ē vt obz fidei. Et idcirco ab eis voluit noiari. **C**z
fm Aug. in glo. qz in istis latet aliqd mysteriū. In istis enī
iuuenim⁹ similitudinē gnātiōis q̄ de⁹ regnāuit filios spūales.
Videm⁹ aut in ipsis q̄druplicē modū gnādi. Primo⁹ mo-
dus ē liberoz p liberas: sic abraā p sarrā genuit isaac: qui
genuit p rebecā iacob. Jacob aut octo p̄riarchas p lyaz et
rachaelē. Scdus modus fuit liberoz p ancillas: sic iacob
p balā et zelphā genuit dan et neptalim gad et asser. Tertio⁹
modus fuit seruoꝝ p liberas: sic isaac genuit p rebeccam
esau: de quo dictū ē. Maior seruiet miori. Quarto⁹ modus
fuit seruoꝝ p ancillaz. sic p agar genuit abraā ysmāel. In
h̄ ḡ designat̄ diuersus modus: qz dñs spūales filios gnāt:
qz aliqñ bonos p bonos: sic thotheū p paulū. Aliqñ bonos
p malos: et ista ē gnātiō liberoz p ancillas. Aliqñ malos p
bonos: sic symonē magū p philippū. Et ista ē gnātiō seruo-
ruz p liberas. Maloz aut gnātiō p malos reputat̄ in se-
mine. Un Gal. 4. Eyce ancillā et filius ei⁹. **T**ertia rō et
videt̄ magis fm intētiōē apli: qz cōstetū est qz rex vocat̄
a p̄ncipali ciuitate: vel a p̄ria tota: sic rex hierl̄z: rex roma-
noz. rex frācie. Et iō de⁹ p̄pe vocat̄ rex et de⁹ illoꝝ q spāl̄-
liter spectāt ad ciuitatē illā hierl̄z celestē: cui⁹ artifex et cō-
ditor est de⁹. Et qz isti vbo et facto ostēdebāt se ad illā ciui-
tatē p̄tinere. iō d̄r de⁹ illoꝝ. vñ dicit. Parauit enī illis ci-
uitatē. i. ē ditor ciuitatis illi⁹ quā ipse hēbat p̄ria.
Deinde cū dicit. (Fide obrulit etc.) Ponit vnū aliū ex-
emplū ifigne circa fidē abrae in q̄tū respicit deū. s. illū ma-
ximū sacrificiū ei⁹ qñ ad mādatū dñi voluit vnigenitum

suum imolare filiū. Gen. 22. Et de hoc ostēdit tria. Prio qd fecerit. Secdo qd B ad fidē p̄tēt. ibi. (Et vnigenitū 2c.) Tertio qd ex hoc recepit. ibi. (Unū eū 2c. in parabola 2c.) Dicit g. Abraā cū tentaret obtulit. i. offerre voluit fide Isaac: sicut p̄ totū duodecimū capl̄z Gen. (Dic ē duplex qd. Una qz inocētē occidere ē 3 legē nāe: 2 ita p̄tēt. g. vō lēdo offerre peccauit. Rñ: dōm ē q̄ ille q̄ ex mādato su perierit. Itē ficit si ille licite p̄cipit: ali⁹ licite obedit: 2 pōt licite exeg. ministeriū suū. De⁹ autē hz mortis 2 vite aucto ritatē. i. Gen. 22. Dñs mortificat 2 viuificat. De⁹ autē subtrahēdo vobis alicui ē inocēti nulli facit iniuriā. Unū 2 q̄ tidie disp̄ne diuina multi nocētes 2 innocētes moriunt. Et iō dei mādātū licite poterat exequi. (Itē q̄rif de B qd dicit. Cū tentaret.) De⁹ enī nullū tentat: qz tentare ē ignozātis. Rñ: dōz ē qd diabolus tentat vt dēcipiat. i. thes. 3. Ne forte tentauerit vos qd tentat. Voc p̄z in tentatiōe q̄ tentauit xpm. Mat. 4. Dō vō tentat vt cognoscat. 3. reg. 10. Df de regina saba q̄ venit ad salomonē vt tentaret eū i enigmatib⁹. Sic nō tētat de⁹ q̄ oia nouit: s̄z tētat vt homo sibyp̄si inotescat quāte fortitudis 2 fragilitatē sit i se. deu. tero. 8. Ut tētare te 2 nota fierēt q̄ in aīo tuo versabant. Itē vt aly tētatū cogscāt: ex B eis p̄pōit i ex. sic abraā 2 iob. Eccl. 4. 4. 2. i. mac. 2. Abraā i tētatōe inēt⁹ ē fidelis. Deinde cū dicit. (Et vnigenitū 2c.) Multū subtilr on dicit q̄ illa obediētia p̄tinebat ad fidē. Sic. n. supra dictū ē Abraā lz mltū senex credidit deo p̄mittētū q̄ i Isaac bñ dicitur eēt ei in semine. credebat ē deū posse mortuos suscitare. Luz ḡ p̄cipiebat ei qd occideret nō erat spes vltra iā de sarra iā valde antiq̄: qz Isaac erat iā adolecēs: posse h̄re filiū. Et iō cū crederet obediēdū mādato dei nō restabat: nisi qd crederet resuscitari isaac p̄ quē debebat ei vocari semē. Unū dicit. Et vnigenitū. i. sarre: de q̄. s. filio nato debebat de⁹ pactū p̄missus p̄lere: sic p̄z gen. 17. Vel vni genitū. i. iter liberos. Gen. 22. Tolle filiū tuū vnigenitū Isaac qd suscepit repromissioēs. Ad quē ē dictū ē. i. rōne cui⁹ 2c. Arbitrās. i. firmiter credēs: qz 2 a mortuis potēs ē de⁹ eū suscitare. Voc ḡ fuit argumētū fidei maximū qz articulus resurrectiōis est vnus de maioribus.

Deinde cū dicit. (Unū eū 2c. in parabolā accepit 2c.) Ostēdit qd p̄ fidē meruit: qz cū iā nō restaret aliō nisi imolari ipsuz vocauit eū angelus 2 arietē herētē cornib⁹ loco filij imolauit. Voc autē fuit parabola. i. figura xpi futuri. Arics enīz herēs cornib⁹ iter vepres ē humanitas: fixa cruce q̄ passa est. Isaac. i. diuinitas enasit cū de⁹ vere mortu⁹ est 2 sepultus. Et sic p̄z qd ista figura valde icōplete adēq̄ figuratus. Accepit ergo eū. i. Isaac i parabolā. i. figurā xpi crucifigendi 2 imolandi. Lectio. V.

Ide: 2 de futuris bñdixit isaac iacob 2 esau. Fide: iacob mortēs singlōs filiorū ioseph bñdixit: 2 adorauit fastigiuz virge ei⁹. Fide ioseph mortēs d̄ pfectiōne filioz isrl̄ mēozat⁹ ē 2 d̄ ossib⁹ suis mandauit. Fide moyses nat⁹ occlat⁹ ē mēsb⁹ tribus a pentib⁹ eo qd vidissent elegātē infantē: 2 non trimuerūt regis edictū. Fide moyses grandis fact⁹ negauit se eē filiū filie pharaonis: magis eligens affligi cū pp̄lo dei q̄ tēporalis peccati h̄re locunditatē: maiores diuitias estimās thesaurō egyptiozū improprium xpi. Aspiciēbat enim remunerationē.

Supra posuit apl̄s exēplū de fide abrae. hic ponit exēplū de fide Isaac: Jacob: 2 ioseph. Et prio de fide Isaac.

Dicit ḡ qd isaac fide de futuris. i. q̄ se extēdebāt ad futura bñdixit iacob 2 esau. Vñ bñdixit de futuri. i. p̄ futuri. Vñ bñdixiōe q̄ se extēdebat ad futura. Verba. n. sua nō habebāt efficaciam nisi ex vtute dei p̄ quā qdē bñdixiōez mior plar⁹ fuit maiori. Qd nō fuit q̄tū ad p̄sonas eoz: s̄z q̄tū ad duos pp̄los qd ex ipsis exierūt. ps. In ydumeā extēdas calciamētū meū. Suerūt. n. ydumei qd egressi sunt de esau subiecti filijs isrl̄. In q̄ significabat qd mior pp̄ls. i. gētū p̄ fidē debebat p̄uenire pp̄lz maiorē. i. iudeoz. Mat. 8. Mlti ab oriēte 2 occidēte veniēt 2 recubēt cū abraā: isaac: 2 iacob in regno celoꝝ. filij autē regni eyciēt in tenebras exterioroz. Ista vō bñdixiō q̄ erat de fide gētū futuri p̄ fides facta fuit: quia respicit aliquid futuri.

Deinde cū dicit. (Sede iacob mortēs 2c.) Proseq̄ de fide iacob: 2 ponit illud qd ipse fecit in bñdicēdo duob⁹ filijs ioseph. sic h̄f gen. 48. vbi d̄f qd cū nunciatū fuisset ioseph qd p̄ ei⁹ egrotaret adduxit duos filios suos qd iacob bñdixit cācellatis manib⁹ i b̄ p̄ferēs effraim manasse q̄tū ad dignitatē: qz de effraim fuit dignitas regalis. i. ieroboam. Voc autē bñdixiō fuit p̄ fidē: qz reuelatū ei fuit qd ita futuri erat. Quē qdē bñdixiō referēbat ad pp̄lz qd egressus ē ab ipsis: nō ad p̄sonas ipoz. Itē p̄ fidē adorauit fastigiuz virge ei⁹. h̄f gen. 50. vbi d̄f qd fecit ioseph iurare qd sepeliret eū i sepulchro pat̄z suoz: 2 post iuramētū tanq̄ se curus de p̄misso adorauit ad caput lectuli: vt dicit isa. n̄a. Vñ fastigiū vge ei⁹ vt dicit. 70. Vñ sup fastigiū: vt h̄f i greco. Et totū b̄ pōt stare: qz ipse erat senex: 2 iō portabat virgā: vel recepit sceptrū ioseph donec iurasset: 2 anteq̄ redideret ei adorauit: nō ipsaz vgā nec ioseph: vt qdā male putauerūt: s̄z ipsuz deū inixus ad cacumē: vñ sup fastigiū virge ei⁹. Ad qd mot⁹ fuit ex cōsideratiōe p̄tatis xpi: quā p̄as ioseph p̄figurabat. Ipse. n. tanq̄ p̄fectus egypto portabat sceptrū in signū p̄tatis xpi. ps. Reges eos in virga ferrea. Vñ si adorauit fastigiū idē est sensus: qz adorauit xpm si gnificatū p̄ vgam illā sicut 2 nos adoram⁹ crucifixū 2 crucē rōne xpi passi in ipsa. Unde pp̄rie nō adoram⁹ crucē: sed xpm crucifixum in ipsa.

Deinde cū dicit. (Sede ioseph mortēs 2c.) Proseq̄ ex de fide ioseph vbi ponit duo q̄ habent gen. vlt. vbi dixit fr̄ib⁹ suis. Visitabit vos dñs. 2 mādauit ossa sua ide portari. Unū fides ei⁹ fuit q̄tū ad duo. p̄mo qz credidit p̄missionē factā debere impleri p̄ reditū filioz isrl̄ in terrā p̄missiōis. 2 qz in ipsa credebat xpm eē nasciturū 2 resurrectuz 2 multos cū ipso: vñ desiderabat h̄re p̄tē illa resurrectiōe. Et b̄ ē qd dicit qd ioseph mortēs fide. i. p̄ fidē memorat⁹ ē de p̄fectiōe filioz isrl̄. 2 b̄ q̄tū ad p̄mū. 2 de ossibus suis mādauit q̄tū ad scōz. S̄z q̄re nō fecit se statū portari sic p̄ su⁹. Rñ: dōz qd b̄ nō potuit: qz nō hēbat tūc tā tā p̄tātē sic hēbat in morte p̄ris. Et iō tūc poterat: qd tñ circa mortē suā nō potuit. Secdo qz sciebat qd mltas afflictiones debebāt sustinere filij isrl̄ post mortē ei⁹. Ut q̄ hēret certā spes d̄ liberatiōe sua 2 reditu ad terrā p̄missiōis voluit ad solatiū corp⁹ suū remanere cū ipsis. Unū 2 moyses tulit illud secū: sic 2 qlibet trib⁹ corp⁹ p̄ris sui: vt dicit hiero.

Deinde cū dicit. (Sede moyses 2c.) Proseq̄ de p̄tib⁹ qd fuerūt sub lege. Voc. n. tps̄ icēpit a moyse. Eccl. 4. 4. Legē mādauit moyses in p̄ceptis iusticiāz. Jo. 1. Lex p̄ moysē data ē. Istud autē tps̄ distinguit in tria. i. ante exituz de egypto: in exitu: 2 post exitū. Unū tria facit. P̄mo enī ostendit qd factū sit ante exitū. Secdo qd in exitu. ibi. (Sede reliq̄ egyptū 2c.) Tertio qd i terra p̄missiōis. ibi. (Quid adhuc dicā 2c.) Circa p̄mū duo facit. P̄rio. n. ostēdit qd factū in natiuitate moyfi. Secdo quid ipse fecit. ibi. (Sede moyses 2c.) Vbi tāgīt historia que ponit Exo. i. qd pharao mādauit occidi masculos ne multiplicarent. Se-

cūdo habet q̄ parētes moysi videntes ipsuz elegātes ab/ scōderūt eū mētibz trib⁹: q̄d attribuit apls fidei ipsozuz. Credebāt. n. aliq̄ nāsciturū q̄ liberaret eos ab illa serui/ tute. Un̄ ex elegātia pueri estimabāt aliq̄ā v̄tutē dei esse in illo. Ipsi enī erāt rudes ⁊ rustici sudantes in opib⁹ luti ⁊ lateri. Eccl̄ici. 19. Ex visu cogit̄ vir. Ex quo habet q̄ lz fides sit de iuisibilib⁹: tū p̄ aliqua signa visibilia possum⁹ niti ad ipsas. Marci vlt. Sermonē cōfirmāte sequētibus signis. Qū aut̄ ipsi h̄ fecerūt ex fide nō ex affectu carnali. ps. qz nō timuerūt regis edictū. Un̄ expōebāt se piculo p̄ sonaz: q̄d nō fecissent nisi credidissent aliq̄d magnū futu/ rus de puero. Mat. 10. Nolite timere eos q̄ occidunt cor/ pus ⁊c. ¶ Sz. qz ipsi postea exposuerūt ipm. q̄ nō pp̄ fi/ dez seruabāt ips. R̄ n̄: dōz ē q̄ exposuerūt ipsuz nō ad ne/ canduz: s̄ ne subriperet̄ eis. vñ posuerūt eū in fiscella cō/ mittētes eū diuine puidētie. Credebāt. n. pbabilr q̄ fuis/ set iterfectus si fuisset apud eos inuētus.

¶ Deinde cū dicit. (S̄de grādis effect⁹ ⁊c.) Ostēdit qd̄ ipse moyses p̄ fidē fecerit. Et p̄mo qd̄ fecit. Scōdo ostēdit qd̄ il/ lud factū p̄tinebat ad fidē. ibi. (Aspiciebat. n. ⁊c.) Tangit enī historiā q̄ habet̄ Exo. z. vbi d̄ q̄ filia pharaonis fecit ipsuz a matre pueri nutrir̄: ⁊ q̄ adoptauit eū in filiū. Ipse aut̄ negauit se eē filiū ei⁹: nō quidē v̄bo s̄ facto: qz v̄ volū/ tatē pharaonis iterfecit egyptiū q̄ ledebat hebreū. Et h̄ ē qd̄ dicit. Grādis effect⁹ p̄ fidē negauit se eē filiū filie pha/ raonis. Quo aut̄ affectu h̄ fecerit ostēdit cū subdit. (Ma/ gis eligēs ⁊c.) In quo ostēdit mirabilis v̄tus eius. (Duo enī sūt que maxie hoies appetūt. s̄ iocūditatē ⁊ delectati/ onē circa bona exteriora ⁊ his h̄ia maxie fugiūt. s̄ dolore ⁊ afflictionē q̄ opponit̄ p̄mo. paupertatē ⁊ abiectiōnē q̄ op/ ponit̄ scōdo. Ista aut̄ duo elegit moyses. s̄ qz p̄posuit dolo/ rez ⁊ afflictionē iocūditati p̄cti t̄palis: q̄. s̄ semp̄ eū p̄ctō. Itē paupertatē p̄posuit diuitijs pp̄ xpm. puerb. 16. Meli⁹ ē humiliari cū mitib⁹ q̄ diuidere spolia cūz sup̄bis. ps. Ele/ gi abiect⁹ eē in domo dei mei magis q̄ habitare in taber/ nacul⁹ p̄ctōz. ¶ Quātū ḡ ad p̄mū diē. Magl eligens affli/ gi cū pp̄lo dei. s̄ que pharao affligebat: q̄ h̄re iocūditates p̄cti t̄palis. i. trāsitorij. Qd̄ fuisset si cū egyptijs afflixisset filios isrl̄. ¶ Quātū aut̄ ad scōz. s̄ q̄ p̄legit paupertatē diē. Maiores diuitias estimās ip̄operiū xpi. i. p̄ fide xpi. ea/ dez. n. est fides antiq̄z ⁊ n̄ra. Vel ip̄operiū xpi: qd̄. s̄ susti/ nuit a fr̄ib⁹ suis: sic dictū ē. Nūqd̄ iterficere tu me vis sic occidisti heri egyptiuz: Qd̄ ip̄operiū fuit figura q̄ xpus su/ scipe deberet ip̄operiuz a iudeis. ps. Impropriū expectauit cor meū ⁊ mis̄iā. Maiores at̄ diuitias credidit eē duo p̄/ dicta thesaur⁹ egyptioz. Esa. 33. Diuitie salut⁹ sapia ⁊ scia.

¶ Deinde cū dicit. (Aspiciebat. n. ⁊c.) Ostēdit qd̄ p̄dicta fa/ cta moysi p̄tinebat ad fidē xpi. ¶ Sciēdū ē aut̄ qd̄ qd̄ā s̄ s̄ se bona ⁊ delectabilia. qd̄ā aut̄: s̄ se tristia ⁊ mala. Ma/ la aut̄ nullus pp̄ se peligit: s̄ pp̄ finē: sic ifirm⁹ peligit po/ tionē amarā ⁊ tristia delectabilib⁹ rōne alicui⁹ maior⁹ bo/ ni: qd̄ p̄ h̄ pōt̄ sequi. Et sic sci pp̄ spez finis vltimi eterne felicitatis peligit afflictioēs ⁊ paupertates diuitijs ⁊ volu/ ptatib⁹: qz p̄ ista ipediunt̄ a p̄secutiōe finis sperati. Mat. 5. Bt̄i eritis cū maledixerint vobis hoies ⁊ persecuti vos fuerit ⁊c. Et seq̄. Gaudete ⁊ exultate qm̄ merces v̄ra co/ piofa ē in celis. Hen. 15. Ego p̄tector tu⁹ suz: ⁊ merces tua magna nimis. Et iō diē qd̄ hoc faciebat: qz aspicebat ocu/ lo. s̄ fidei in remuneratiōe: quaz. s̄ ex h̄ spabat. Un̄ fides est suba sperādaru rerū ⁊c. Lectio. VI.

Fide reliq̄ egyptiū. nō veritus aiositatē regis. Inuisibile eē tāq̄ vidēs sustinuit fide celebravit pascha ⁊ sanguis effu/ sionē: ne q̄ vastabat primitia tangeret

eos. Fide trāsierūt mare rubrum tāq̄ paridas terrā. qd̄ experti egyptiū duozati sūt. Fide mu/ ri hierico corruerūt circuitu diez seprē. Fide raab mererit̄ nō perijt cū incredulis excipiens exploratores cū pace.

¶ Supra posuit p̄bus fidē moysi q̄tū ad id qd̄ fecit i egypto. hic q̄tū ad id qd̄ fecit in exitu de egypto. Et circa hoc facit tria. P̄mo. n. ostēdit qd̄ fecerit in exitu de egypto. Scōdo ostēdit modū exeūdi. ibi. (S̄de celebravit ⁊c.) Ter/ tio qd̄ p̄ fidez factū est cū pp̄lo ifideli. ibi. (S̄de raab ⁊c.) Dicit ergo qd̄ moyses fide. i. p̄ fidē reliq̄ egyptiū. Sicut at̄ habet̄ exo. z. P̄mo fugit de egypto iterfecto egyptio. z. aut̄ exiuit qm̄ simul oēs filios isrl̄ eduxit. Ho. aut̄ exponit de scōdo exitu: qz seq̄. Nō verit̄ aiositatē. i. indignationē re/ gis. In p̄mo. n. exitu legit̄ exo. z. eum timuisse. puerb. 14. Iracūdiā regis iutilis sustinebit. In scōdo vō nō timuit. p̄ uerb. z. s̄. Iustus quasi leo cōfidēs absq̄ terroze erit. Pōt̄ tū referri ad p̄mū. ¶ Sz nūqd̄ tūc nō timuit. R̄ n̄deo. dicendū est qd̄ in timore duo cōsiderāda sunt. Unū qd̄ ali/ qm̄ pōt̄ eē vitupabile. s̄ qm̄ p̄pter timorē facit aliq̄d nō fa/ ciēdū: vel dimittit faciēdū. Et sic nō timuit moyses: qz p̄/ p̄ter timorē nō dimisit inuare fr̄es suos. Aliud est qd̄ pōt̄ eē laudabile: qm̄. s̄ salua fide refugit piculū p̄pter timorē in/ stantes. Mat. 10. Lū p̄sequent̄ vos in ciuitate ista fugite i aliā. Si. n. aliq̄ salua honestate sua posset vitare piculuz ⁊ nō vitaret stultus eēt: ⁊ tentaret deū: qd̄ ē diabolicū. Et sic iesus cessit volentib⁹ ipsuz lapidare: nec ad suggestiōez diaboli voluit se p̄cipitare: ita ⁊ moyses cōfidens de diu/ no auxilio fugit pp̄ timorē regis ad t̄ps. Et p̄bat qd̄ h̄ fec̄ ex fide: qz fides est de iuisibilib⁹: ⁊ iste sustinuit. i. expecta/ uit deū iuisibile ⁊ ei⁹ adiutoriū tanq̄ vidēs. ps. Lōfortet̄ cor tuū ⁊ sustie d̄nz. i. thio. i. Regi at̄ seclōz imortali ⁊ iui/ sibili ⁊c. Moyses. n. in vtroq̄ exitu expectabat dei adiu/ toriū. vñ in p̄ diē exo. z. De⁹ p̄ris mei adiutor me⁹. In scōdo vō exo. 14. Vos tacebitis ⁊ d̄ns pugnabit p̄ vobis.

¶ Deinde cū dicit. (S̄de celebravit pascha ⁊c.) Ostēdit quid fecerit q̄tū ad moduz transeūdi. Et p̄mo ponit illud qd̄ fuit factuz ad p̄parationez trāsitus. Secūdo q̄tuz ad ipsuz trāsitū. ibi. (S̄de trāsierunt.) Tertio q̄tū ad id qd̄ per fidē factū fuit. q̄tū ad itroitu terre p̄missiōis. ibi. (S̄ de muri ⁊c.) ¶ Quātū ad p̄mū ponit historiā q̄ habetur exo. 12. Ubi d̄ns mādauit illis an̄ exituz filioz isrl̄. s̄ eadē nocte imolari agnū: ⁊ de sanguie eius vtrūq̄ postē ⁊ sup̄/ liminare liniri. Larnes ei⁹ affas cū azimis ⁊ lactucis agre/ stibus comedit: cū multis alijs que obseruāda erāt: vt ibi h̄z videri. Et hoc vocabat̄ pascha. s̄ esus agni: ⁊ effusio san/ guinis que duo cōcurrebāt ad transitū illum que facturi erāt in p̄rio. D̄ at̄ pascha a paschin grece: qd̄ latie ē pas/ sio. vel a p̄hase qd̄ hebraice idē est qd̄ transitus. In h̄ aut̄ figurabat̄ qd̄ xpus per passiones transiret ex hoc mundo. Jo. 13. Ut trāseat ex hoc mundo. Item qd̄ nos per meritū mortis eius a terrenis ad celestia ab inferno transim⁹ ad celum. Eccl̄ici. 24. Transte ad me oēs q̄ p̄cupiscitis me. Qd̄ quidez fuit per virtutē sanguinis xpi. s̄. io. Dabentes itaq̄ fiducia fratres in itroitu sanctorū i sanguinē xpi. Su/ it aut̄ in illa pascha duplex trāsit⁹. Un⁹ quo trāsibat d̄ns p̄cutiōe egyptios. ali⁹ quo ppl̄s trāsibat. Sic ēt sanguine xpi q̄ est agn⁹ imaculat⁹ debēt liniri postes fidelitū. itelle ctus. s̄ ⁊ affect⁹. Dicit ḡ. S̄de. i. p̄ fidē celebravit pascha. i. eius agni ⁊ sanguis effusione ad liniēdū postes domozuz. Et quare h̄ faciebat: Ne. s̄. qui vastabat p̄mogenita egyptioz tāgeret eos. ps. Percussit oē p̄mogenitū i terra egypti. ¶ Sed querit̄ quoz ministerio hoc factū sit. vtrū. s̄ bonoz vel maloz angeloz: qz videtur qd̄ per malos. ps.

Ad hebreos

Immissione per angelos malos. Rñideo. Dicendum est qd nō est icōueniēs de gbuscūq; . ¶ Un sciēduz est: qd penaz inflicio fit iterdū p bonos angelos. Sicut enī dicit Dionysius. 4. ca. de di. no. Punire malū nō est maluz: s; malū facere est maluz. Punio. n. est op^o iusticie: sicut p; de angelo qui cōtriuuit castra assyrioz. Esa. 37. Qui credit fuisse bonus angelus. Un talis punitio idifferēter fit p bonos z malos: s; differēter a bono z a malo: qz bon^o nō punit nisi exercēdo iusticiā diuinā in malos. Et in scriptura operatio dyaboli attribuit deo: cuiusmodi est hec. Malus autē z si obsequat diuine iusticie: tñ nō ex intētiōe agit: sed ex pueritate volūtatis sue affligit bonos z malos: z libentius bonos si pmittat: sic p; de Job. Ille g angelus qd dixit moysi. Trāsbīt dñs pcutiēs egyptū bon^o angelus fuit cuz ipe aliqñ loquat in psona sua. Bono aut angelo aliqñ submisstrat spūs nequā. vñ adhibitū fuit ibi misterius ei^o male z puerse volūtatis volūtariē opant ad cedez. Et iō dicit immissione p angelos malos. Nō g tāgebat eos qd erāt sanguie signati malus angelus terroze z tiorze dei: vtpote nō pmittus. Bon^o at terreat admirādo vtutē dei.

¶ Deinde cū dicit. (Fide trāserūt zc.) Ostēdit qd egit i ipo trāsitū. Et pmo ostēdit B. Scdo ostēdit qd illud prinebat ad fidē. ibi. (Qd expti zc.) Dicit g qd fide. i. p fidē trāserūt mare rubrū tanq; paradā terrā. Duo. n. ibi p fidē facta sunt. Unū qd hō fecit. s. qd cōmiserūt se ad trāseūdū qd nō fuit nisi p fidē. Aliud fuit ex pte dei. s. qd aque fuerūt eis p muro. Hoc aut fuit p fidē. Opatio. n. miraculoz attribuit fidei. Mat. 17. Si habueritis fidez sic granū synapis: dice: tis mōti huic trāsi hic z trāsbīt. ergo hoc fide factū est. i. hoc meruit fides. Et hoc habetur exo. 14. z. 15. ¶ Deinde ostēdit qd B ptnet ad fidē: qz egyptū hoc expti. i. volētes expiri deuozati sunt. qz. s. nō habuerūt fidē. exo. 15.

¶ Deinde cū dicit. Fide muri hierico zc. Agit de eo qd p fidem factū ē in itroitu terre pmissiōis. De B habet Jos. 6. vbi dicit qd ad mādātū dñi sacerdotes septē dieb^o cū archa testamēti circūierūt pmā ciuitatē vltra iordanū. s. hierico: z septia die septio circuitu muri ei^o corruerūt: B fuit aliqd ex pte hois. s. qd ex mādato dñi circūierūt credētes mādātū dñi debere ipleri. Aliqd aut ex pte dei. s. qd sic ad circuitū eoz muri corruerūt. ¶ Morali hierico iterptatur luna siue defect^o: z significat mūdū istū. Muri ei^o sūt ipedimēta qb^o aliqs detinet in mūdo. Per buccinas quibus leuite z sacerdotes itonabāt: vox pdicatoz significatur. Per circuituz septē diez totus designat decursus p sentis tēporis: qd p septē dies cōplei. Per que dat intelligi qd oia ipedimēta mūdi cadunt ad ptnuā vocē pdicatiois scde cor. io. Arma militie nostre nō sunt carnalia: s; potentia deo ad destructionē munitionuz z silia destruentes: z oem altitudinē extollentē se aduersus scientiā dei.

¶ Deinde cū dicit. (Fide raab meretrix zc.) Ostēdit qd factū sit p fidē ab aliq de pppo infideli. s. a raab de q Jos. 5. z. 6. Lū. n. iosue misisset exploratores ad explorādū hierico ipsi euaserūt auxilio isti^o mulieris qd dñ meretrix. i. ydola tra. Vel ad lraz meretrix erat ad quā igressi sūt nō ad pec cādū: s; ad latēdū. Domus. n. taliū patēt maxie de nocte. Isti et venerāt de nocte. Dom^o et eius pūcta erat muro. Meretrices aut absq; exceptiōe accipiūt idifferēter. z iō meli^o poterāt apd eā occultari. Ista g p fidē liberata fuit. Un dicit. Raab meretrix fide. i. p fidē recipiēs exploratores cū pace nō peryt cū incredulis qd corpalr pierūt: qz exploratores iurauerāt ei ipam liberare z oēs domū patris sui: qd z fecerūt. ¶ Quare at magis declinauerūt ad ipsaz pōt dici vt ipa min^o possēt iculpari idifferēter oēs recipiens. Nec erat pueniēs vt salus ipoz fieret alicui saluati ipos occasio mortis. i. B at qd ipsa ex receptiōe ipoz libe-

rata est designat qd recipiēs pdicatores euāgelij liberā tur a morte eterna. Mat. 10. Qui recipit pphētā i noie pphete mercedē pphete accipiet. Lectio. VII.

Hic quid adhuc dicam: Deficiet enīz me tempus enarrantem: de gedeon. barach. samson. iepte. dauid. samuel z prophetis qui per fidem vicerunt regna opati sūt iusticiā. adepti sunt repromissiones. Obturauerūt ora leonū. extinxerunt i petū ignis. Effugauerūt aciez gladij. cōualuerūt de infirmitate: fortes facti sūt in bello. Castra verterunt exterorum. acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos.

¶ Supra posuit apus ea que facta sunt a patrib^o per fidē ante itroitu: z in ipso itroitu terre pmissiōis. hic accedit ad narrādūz exēpla illoz qui fuerūt in ipsa terra pmissiōis: que qz multa sūt. iō breuiter pmissis noib^o patz ponit in gnāli pcpua facta ipoz: ponēs causaz illi^o breuitatis. Et circa hoc facit tria. Primo ponit noia patz z causaz qd re breuiter vult eoz facta p trāfire. Scdo ostēdit qd fecerunt p fidē. ibi. (Qui p fidē vicerunt zc.) Tertio qd p fidem receperunt. ibi. (Adepti sunt zc.) Dicit g. Quid adhuc dicā: qñ dicat. Perueni vsq; ad tēpus itroitus terre pmissiōis: in quo pauca respectu dicēdoz dicta erāt. Remanēt. n. tot dicēda qd nō possent explicari. Deficiet. n. tēpus me enarrātē. i. si velim enarrare nō sufficiet mihi tēpus eplaris enarratiois: que dz eē succincta. vñ Hiero. ad Paulinū. 6. c. Neq; enī epistolaris angustia lōgus euagari patiebat. Vel tēpus vite capis hic. Istō mō loquit Jos. vlt. Sūt quidē alia multa qd fecit iesus zc. vbi dicit glo. qd loquit yperbolice. Nec tñ est falsuz: sed est figuratiua locutio. ps. Ubi nos habem^o annūciāi z locuz^o suz multiplicati sunt sup numerū. Dicit littera Hieronymi. Si annūciare voluero plura sunt qd narrari queāt. ¶ Sciēduz tñ: qd aliqui istoz aliqua mala fecerunt: z aliqua bona. vñ nō numerant^o hic nisi qd tū ad bona qd fecerūt vel receperunt. Tñ pbabile est qd oēs fuerint finali^o sancti: ex qd apus noiat eos in cathalogo sanctoz. Prio g ponit gedeonez d quo Judic. 6. Quez pmittit: z qz nihil mali fecit: z qz fecit factuz multuz insigne. z forte et qz accepit maximū signū icarnatiois xpi in vellere z roze: de quo dicit in ps. Descēdit sicut pluuia i vellus. Scdo ponit barach: de quo Judic. 4. Qui nō fuit ita insignis sicut gedeon: cui etiā illa victoria nō fuit reputata: sed magis mulieri. z iō forte post ponit ipsuz. Tertio ponit samson: de quo Judic. 13. De quo spāliter videt qd nō deberet hic numerari: qz i morte peccauit iterficiēdo se. Aug. at. i. de ci. dei. dicit qd excusat qz creditur hoc fecisse mādato dei: cui^o signū est: qz nō potuisset domū tantā ppa vtute subuere: sed vtute dei qd nō adiunat ad malū. Quarto ponit iepte: de quo Judic. 11. Istuz postponit samsoni: quia nō fecit tot facta insignia sicut ille. ¶ Dubitat aut de iepte si imolādo filiā suā ex voto peccauerit. videt qd nō: qz dicit ibi. Irruit spūs dñi in iepte. Et post hoc sequit votū suū z victoria. Lōtra. Dicit Hieronymus qd fuit in votēdo idiscretus: z in reddēdo impius. Respōdeo. Dicēduz est qd fuit ibi aliqd a spū sancto. s. motus ad votēdū in gnāli: qd. s. imolaret qcquid occurreret sibi imolabile. aliqd aut ex ppo suo spū. s. qd imolauit qd nō debuit z in hoc peccauit: s; post penituit. Silt gedeon peccauit faciēdo ephoz z in tentādo deū in petitiōe signi in vellere: z postea penituit sicut: z dauid: de quo subdit: dices. Et Dauid z Samuel: de gbus. s. in libris regum

agit. Et alijs prophetis de quibus si vellet dicere tempus deficiet. Sed tunc quæstio est utrum oēs isti qui dicti sunt fuerint prophete. Respondeo. Dicendum est quod spiritus sanctus mouet mentem prophete: sicut agens principale mouet instrumentum suum. Potest autem spiritus sanctus mouere ad tria. scilicet ad cognoscendum: ad loquendum: et ad faciendum. Et quolibet istorum dupliciter. Ad cognoscendum. scilicet quandoque cum intellectu eius quod videtur: sicut fuit isaac et alij prophete: vnde dicti sunt videtes. i. Regum. 19. Qui hodie de propheta olim dicebat videtes. Aliquando autem sine cognitione eius quod videtur: sicut patet in somnio pharaonis et in visione balthasar. Ad loquendum et mouet dupliciter: quandoque ad sciendum id de quo loquitur: sicut patet de dauid: quoniam autem nescit: sicut cayphas et forte etiam balaam. Similiter etiam quando mouet ad faciendum et scit quod facit: sicut hieremias qui abscondit lumbare suum super eufratem. Quandoque autem nescit: sicut dicit Augustinus super Iob. de militibus qui diuise sunt sibi vestimenta christi: non tamen cognoscebant mysterium ad quod illa diuisio ordinabatur. Hoc est ergo de ratione prophete: quod cognoscat illud quod videt: vel dicit: vel facit. Quando autem non cognoscit non est vere propheta: sed participatiue tantum. Et sic dicit iohannes cayphas prophetaisse: quia habuit aliquam prophetie. Iste autem motus spiritus sancti dicitur instinctus secundum Augustinum.

Deinde cum dicit. (Qui per fidem vicerunt regna etc.) Ostendit quod sancti de quibus locutus est fecerunt: et primo ostendit hoc in generali. Secundo descendit ad quendam specialia ibi. (Obturerunt ora leonum etc.) Primo autem ponit facti ipsorum meritum. Secundo promittit ibi. (Adepti sunt etc.) Circa primum sciendum est quod iter oēs actus exteriores virtutum moralium actus fortitudinis et iusticie videtur esse proprius: quia maxime pertinet ad bonum commune. Per fortitudinem. n. respublica defenditur ab hoste: per iusticiam vero seruatur. Vnde apostolus ex utroque actu commendat sanctos patres. Ab actu quidem fortitudinis: cum dicit quod isti per fidem vicerunt regna. i. reges vel etiam regna ipsorum: sicut dauid et iosue. Nihilominus tamen sancti specialiter per fidem vicerunt regna. scilicet regnum dyaboli: de quo Job. 41. Ipse est rex super vniuersos filios superbie. Item carnis. Ro. 6. Non ergo regnet petrus in vno mortali corpore. Item regnum mundi Job. 18. Regnum meum non est in hoc mundo. Isti autem vincunt per fidem. i. Jo. 5. Nec est victoria que vincit mundum fides nostra. Nullus enim potest presentia contemnere nisi propter spes futurorum bonorum. Per contemptum. n. principalem vincit mundus. Et ideo quod fides ostendit nobis inuisibilia propter quod contemnit mundus: ideo vincit mundum fides nostra. Ab actu autem iusticie commendat eos cum dicit. Operati sunt iusticiam. Aliquando autem iusticia est virtus generalis: quando. scilicet obedit legi diuine. ps. Iustus dominus et iusticias dilexit. Et. z. macha. 9. Iustus est subditus esse deo. i. Job. 3. Qui iusticiam facit iustus est. Aliquando autem est virtus specialis et ista consistit in actionibus et conuocationibus humanis: quando. scilicet reddit quod unicuique quod suum est. Ultraqueque autem iusticia habuerunt sancti. Esaie. 54. Nec est hereditas seruorum dei: et iusticia apud me dicit dominus. Ecclesi. 1. Non cupiscens sapientiam serua iusticiam. scilicet obediendo mandatis. Item ipsas exercendo in populo. ps. Seci iudicium et iusticiam in omni tempore.

Deinde cum dicit. (Adepti sunt etc.) Ostendit quod receperunt: quia adepti sunt re promissiones. Promissio. n. dei efficax est: quia nunquam deficit deus in promissis. Ro. 4. Quicumque promisit deus potest esse et facere. ps. Fidelis deus in omnibus verbis suis.

Sed contra. Supra eodem. Iuxta fidem defuncti sunt non acceptis re promissionibus. Respondeo. Dicendum est quod illud quod hic dicitur tripliciter potest intelligi. Uno modo quod promissio dei sit illa specialis qua promittit sanctis vitam eternam. Et istam nullus accepit ante aduentum christi. Roma. 15. Ad confirmandas promissiones patrum. Secundo pro promissione de terra promissionis habenda. Et istam non acceperunt priores patres. scilicet Abraam Isaac et Ia-

cob: sed tantum patres posteriores: sicut iosue et alij sancti. Tertio pro promissione particulari: quod. scilicet unicuique promissus fuit: sicut dauid regnum et ezechie sanitas. Et istas promissiones consecuti sunt.

Deinde cum dicit. (Obturerunt ora leonum etc.) Ponit quedam particularia beneficia aliquibus collata. Et primo quod pertinet ad remotionem mali. Secundo illa que pertinet ad executionem boni ibi. (Fortes facti sunt in bello etc.) Tertio autem nociuum bonis est duplex. Unum exterius et aliud interius. Secundum ponit ibi. (Lonaluerunt etc.) Exterius autem malum est duplex: quia aut illatum est a creatura irrationali: aut rationali. Secundum ponit ibi. (Effugauerunt etc.) Ab irrationali duplex. scilicet vel ab inanimata vel ab animata. Nocumētus illatum ab inanimata tangit ibi. (Extinxerunt ipetum etc.) Quatum ergo ad animata dicit. Obturerunt ora leonum. Logitur autem in plurali: sed non fuerit nisi vnus. scilicet daniel: sicut et de Matthe. z. Defuncti sunt enim qui querebant animam pueri. Nulla autem tunc querebat christum occidere nisi solus herodes. Cuius ratio est: quia loquitur de omnibus sanctis communiter quasi de vno collegio sanctorum. Et quod vnus facit imputatur alijs: et est omnibus: quod fit per virtutes spiritus sancti que est communis omnibus. Unde et in isto textu loquitur tanquam de pluribus. Potest et dicitur quod hoc completum est in dauid: quia sicut ipse dicit. i. Regum. 17. Leonem et vrsus interfeci. Et etiam sanson Iudicum. 14. Per leonem autem specialiter intelligitur dyabolus. ps. Petri. 5. Aduersarius vester dyabolus etc. Qui ergo insultus eius respicit os leonum obturat. Job. 29. Conterebam molas in ignem et de dentibus eius auferere predam. Nocumētus a re inanimata remouet cum dicit. Extinxerunt ipetum ignis: sicut habetur de tribus pueris in Dan. 3. Item ad preces moysi et aaron extinctus est ignis qui missus a domino deuorabat populum murmurantem: sicut patet Num. 11. z. 16. Ignis iste est interior motus concupiscentie vel ire. Qui ergo refrenat illum motum extinguit ipetum ignis. ps. Succidit ignis et non viderit sollem. Remotionem nocumētum per rationale creaturam illatum tangit cum dicit. Effugarunt aciem gladii. i. aciem hostis cum gladijs acutis. Hoc autem frequentissime factus fuit per ipsos sicut patet de iosue gedee et dauid. Per gladium autem mala suasio intelligitur. ps. Lingue eorum gladius acutus. Istos gladios fugat qui mala linguam tacere facit. Ecclesi. 28. Sepi aures tuas spinis: et noli audire linguam nequam. puer. 25. Vetus aglo dissipat pluuia: et facies tristis linguam detrahet. Nocumētum iterius est infirmitas de cuius remotione dicit. Lonaluerunt de infirmitate: sicut specialiter apparet de ezechia. 4. Regum. 20. z. Esa. 38. Ista autem infirmitas est peccatum. ps. Miserere mei domine quo infirmus sum. Cui ualefcit ergo qui resurgit.

Deinde cum dicit. (Et fortes facti sunt.) Ponit beneficia quatuor ad assecutionem boni: et ponit tria. Primum pertinet ad hoc quod fortiter egerunt. Vnde dicit. Fortes facti sunt in bello: sicut patet de iosue Ecclesi. 46. Fortis in bello iesus naue successor moysi in prophetis etc. Sic patet et de multis alijs. Secundum pertinet ad effectum illius fortitudinis. Vnde dicit. Castra verterunt exterorum. Sicut patet de machabeis et de dauid. ps. Si consistat aduersus me castra non timebit cor meum. Sed tertium pertinet ad effectum fortitudinis diuine. Vnde dicit. Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. i. per resurrectionem. Quod aliqui male intelligentes exposuerunt mortuos suos. i. viros suos resuscitados per hoc asserentes quod morte non soluitur matrimonium verum etiam si resurgat. Quod est contra apostolum. Ro. 7. Si dormierit vir eius liberata est a lege viri. Vnde sciendum est quod etiam in effectibus sacramentorum est quedam differentia. Quedam enim sacramenta imprimunt characterem: sicut baptismus: confirmatio: et ordo. Et quia character in anima perpetuo manet. Ideo baptizatus vel confirmatus vel ordinatus

resuscitaref nō debet iterari aliquod illoz sacramētoz. Alia vero sacramēta nō imprimūt characterē: sicut penitētia: extrema unctio: et sic de alijs: qz sūt cōtra aliquid itera- bile: et ideo iterari possūt. Inter alia autē est matrimoniū et iō nō dicit viros: s; mortuos: qz matres filios suos mor- tuos receperūt p resurrectionē quoqz resurrectio fuit qd- dam p̄sagium future resurrectionis ichoate per xpm. De isto- rum resurrectione vel magis resuscitatiōe habetur. 3. Regū. 17. 2. 4. Regū. 4. Tamē isti sic resuscitati sūt ite- rari mortui: xpus autē resurgens ex mortuis iā non mori- f. Ro. 6. Un̄ resurrectio ei⁹ fuit initiū future resurrectionis i. cor. 15. Xps resurrexit a mortuis p̄mitie dormiētū. Si- cut at̄ ista tēporalia bñficia illis data sūt tāquā infirmis ad sustentationē p meritū fidei ipsoz: ita fuerūt figura fu- turoz bonoz q nob ex merito fidei dabunt. Math. vlti. Signa at̄ eos q crediderint h sequent̄ rē. Que Gregori⁹ exponit de bonis spūalibus. Lectio. VIII.

Alii autē distenti sūt nō suscipientes re- demptionē vt inuenirent meliores re- surrectionē. Alij vero ludibria et ver- bera experti isuper et vincula et carce- res: lapidati sūt: secti sūt: tentati sūt: in occisiōe gladij mortui sūt. Circuierūt in melotis in pel- libus caprinis: egētes: angustiati: afflicti: qbus dignus nō erat mundus: in solitudinibus errā- res: in mōtib⁹ et spelūcis: et i cavernis terre. Et hi oēs testimonio fidei p̄bati: nō acceperunt re- promissionē: dco p nobis melius aliquid pui- dente: vt non sine nobis consumarent.

Supra posuit apostolus exempla sanctorū patrum anti- quoz qui multa et magna fecerūt ppter fidem: hic ponit exēpla illoz q multa ppter fidē passi sūt. Et circa hoc fa- cit duo. Primo. n. ostēdit quō passi sunt ppter fidē. Secū- do ostendit quō promissiones eis facte dilate sunt: et quare ibi. (Et hi oēs testimonio rē.) Circa p̄mū duo facit: quia primo ponit mala ab alijs eis illata. Scōdo mala propria voluntate assumpta ibi. (Circuierunt in melotis rē.) Ab alijs autē illata sunt eis mala dupliciter: qz quedā in vita qdā vero i morte. Et ista duo ponit ibi. (Lapidati sūt rē.) In vita vero mala tripliciter illata sūt eis: quia qdā quā- tū ad corporale afflictionē: qdā quātū ad irrisionē: q- dam quātū ad inclusionē. Quātū ad p̄mū dicit. Alij at̄ rē. Quasi dicat. Ita dictum est q quidā multa bona recepe- runt ppter fidē vel in amotiōe mali: vel in executiōe bo- ni tēporalis. In qbus figurabat̄ vetus testamētū: qd p̄fe- rebat bona tēporalia. S; alij multa ppter fidem passi sūt quoz quidā distenti sūt in eculeis: sicut dicit. i. Mach. 2. 2. Mach. 6. de pueris suspēsis ad certices matrū. Et 7. de septē fratribus. In istis sanctis p̄mo figurabat̄ nouus testamētus. Un̄ dicit. Nō suscipiētes redemptionē. i. libe- rationē. Qui. n. subycif pene ē quodā mō seruus pene. Et iō liberari a pena dicit̄ redemptio. ps. Die q̄ redemit eos de manu tribulātis. S; quare nō fuerūt liberati ostēdit: qz hoc nō fuit ppter hoc qn deus haberet puidētiam de ipsis: sed vt inuenirent vitam eternam que melior est q̄ liberatio in quacunqz pena p̄senti vel quecūqz resurre- ctio vite p̄santis: et ideo dicit. Ut meliorem inuenirent re- surrectionē. Job. 19. In nouissimo die de terra surrectur⁹ sum. Esaie. 26. Uinent mortui tui interfecti mei resurgēt. Uel dicit meliores: quia ex hoc ipso q̄ maiora pro christo passi sunt maius p̄mū recipient. Sicut enim dicit. i. cor. 15. Stella differt a stella in claritate sic erit resurrectio

mortuoz. Qui. n. fuerūt maiores in merito: maiores erūt in p̄mio. Et ideo apostoli p̄ferunt̄ martyribus: martyres vero oibus alijs. Maiores. n. merito maiores sūt p̄mio. Precipua vō sūt merita martyz. Job. 15. Maiorē hac di- lectionē nemo habet rē. Nec tamē quilibet martyr ma- ior est quolibet p̄fessore: s; aliquis martyr pōt esse maior aliquo p̄fessore et ecōuerso: alijs p̄fessor aliquo martyre: s; nō v̄lter. Potest. n. comparari vnus alteri: vel quātū ad gen⁹ operis: vel quātū ad gradus charitatis. Nullus autē actus quātū est de se: ē ita meritorius: sicut quo q̄ mori p̄pter xpm: qz dat illud qd hz carius. s. vitā prop̄ri- am. Math. 5. Beati qui p̄secutionē patiunt̄ ppter iustici- am. Si vō p̄sideret̄ radix ois meriti q̄ est charitas. i. cor. 13. sic opus procedēs ex maiori charitate ē magis merito- riū. Et sic pōt vnus simplex p̄fessor eē maioris meriti ap̄- deum. Apostolus autē loquit̄ in genere operis dicens. Ut .i. meliorē. i. maiorē et clariozē inueniēt̄ resurrectionē. Un- de ly meliorē ip̄ortat p̄paratōez status p̄santis vite ad fu- turā resurrectionē. Uel cōparationem claritatis resurre- ctionis vnus resurgētis ad claritatē alterius.

Deide cū dicit. (Alij ludibria rē) Ponit mala illis illa- ta in vita quātū ad irrisionē factā v̄bis dices q̄ alij exp̄ti sūt ludibria: sicut p̄ de sanfon. Judic. 16. de thobia et Job et Esaie. Esaie. 50. Faciē meaz nō auerti ab increpātibus et p̄spuētibus in me. Hieremias etiā dicit. Viere. 20. Fact⁹ ē mihi sermo dñi in opprobriū et derisum. Quātū vō ad facta dicit: q̄ exp̄ti sunt v̄bera: sicut p̄ de michea de q̄ 3. Regum. vlti. 2. 2. Paral. 18. dicit̄ q̄ percussit eum sede- chias in maxillam. In quibus oibus p̄signabantur pas- siones noui testamenti. i. cor. 4. Spectaculū facti sumus mundo et angelis et hominibus.

Deide cum dicit. (Insuper et vincula rē.) Ponit mala sanctis illata quātū ad inclusionē. Unde dicit. Insuper et vincula: sicut Hieremias: de quo Viere. 20. d̄ q̄ posit⁹ in neruo. Nec solū vincula: s; et carceres: sic Hieremias. Viere. 37. 2. 38. Et micheas. 3. Regū. vlti. Cōsequēter ostēdit mala illata quātū ad mortē cū dicit. (Lapidati sunt rē.) Qd quidē genus mortis tūc erat cōmune apud oēs indeos. Math. 23. Hierusalē hierusalē que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt. Sic lapida- tus est naboth. 3. Regū. 21. Et hieremias. s. de quo legif̄ q̄ iudei lapidauerunt eum in egypto lapidibus quos ab- sconderat sub muro latericio domus ipsius pharaonis. Et licz epyphanius dicat q̄ fuit tractus: tamē cōmuniter ponitur q̄ fuit lapidatus. Zacharias etiā filius ioiade su- it lapidatus: vt legif̄. 2. Paral. 24. Scōm genus mor- tis iconuetū et crudele ponit cū dicit. Secti sūt. Hoc dicit̄ ppter esaiā que manasses fec̄ secari serra lignea. Et loq- tur pluraliter: licz nō fuerit nisi vnus scōm p̄suetudinem scripture ppter causam supradictā. Tertius genus cū dicit. Tentati sūt: vt. s. p̄sentirēt. Quod dicit ppter matha- thia et filios eius. i. Mach. 2. Et ppter eleazaz. 2. Mach. 6. Et ppter historiā de septē fratribus. 7. cap. Et tādē oc- ciderūt eos. Tren. 4. Melius fuit occisis gladio q̄ iter- fectis fame. Specialiter tamē vrias fuit occisus a dauid .2. Regū. 11. Et iosias. 4. Regum. 23.

Deide cū dicit. (Circuierūt in melotis rē.) ponit mala vō- luntarie assumpta. Et ad ista tria reducūf. s. ad exteriorē cul- tū ad p̄sone statū ibi. (Egētes rē.) et ad hitatiōis locū ibi. In solitudinib⁹ rē. Quātū ḡ ad cultū dicit. Circuierūt in melo- tis et i pellib⁹ capris. Melota ē vestis scā d̄ pilis camelorū: vt qdā dicit̄. Uli meli⁹ q̄ tay⁹ hz pelles hirsutā de q̄ fit vestis q̄ d̄ melota. Pellis capna cū hoc q̄ est hirsuta eff̄ etiā vilis. Et hec dicunt̄ de helya. 4. Regū. 1. q̄ erat vir pilosus et zona pellicea accinctus renibus. Et de talibus

vestibus dicit Augustinus in libro de sermone dñi q̄ potest esse i tali veste itentio mala si q̄s vtatur ad vanā gloriā: bona autē si ad cōtemptū mundi ⁊ macerationē carnis. Precipue autē q̄ profitetur statū penitētie debēt ostēdere signa p̄fessōis. Et ideo licet eis vti talibus vestibus: nō tamē ad ostētationem: ⁊ sic vtēbantur prophete.

¶ Quātum autē ad statum persone dicit. Egētes. q̄ carebāt diuitijs: in quo p̄figurabāt status perfectiōis nō in testamēti: de quo dī Math. 19. Si vis perfectus eēya de ⁊ v̄de oīa que possides. Et hoc fuit specialiter de helya q̄ pastus fuit a coruis ⁊ a muliere vidua. 3. regum. 17. ps. Pauper ego sum in laboribus. Idem. Egēnis ⁊ pauper ego sum. ¶ Item angustiati sūt: sicut patet de helya q̄ fugit a facie iezabel. 3. Regum. 19. Et de dauid q̄ fugit a facie absalon. 2. Regum. 15. ¶ Itē afflicti labore corporali: sicut de helya q̄ dormiuit lassus subter vnam iunipez. ¶ Et subdit. Quibus dignus nō erat mūdus. Sicut dicit Dionysius i epistola ad ioānem euāgelistam. Mali aliquādo per ea que faciūt ostēdunt idicia sue damnatiōis: vnde dicit q̄ p̄ hoc q̄ mali separauerūt a se beatum ioānem ostēdebat deus q̄ erāt indigni societate eius. Et iō dicit apostolus q̄ mūdus nō erat dignus eis. Quasi dicat. Quia mundani nō erāt digni societate istozum. Job. 15. Ego elegi vos de mūdo p̄pterea odit vos mūdus.

¶ Deide cum dicit. (In solitudinibus ⁊c.) Ostendit hoc quātum ad locum: quia prop̄iam māfionez nō habebāt sed errabāt i solitudinibus ⁊ i mōtib⁹ ⁊ i speluncis ⁊ in cauernis terre: que sūt loca apta ad cōtemplationē ⁊ penitētiā. Dicitur autē spelunca que fit arte: sed cauerna que est a natura vel ab aliquo accidente: sicut ex corrosione aquarum. Ista patent de dauid. 1. Regum. 22. ⁊ 23. Et de helya. 3. Regum. 19.

¶ Deide cum dicit. (Et hi oēs ⁊c.) Ostendit q̄ eis dilate sūt promissōes. Et ne putetur q̄ hoc fuerit propter defectum meriti: ideo secūdo designat rationē illius dilatationis ibi. (Deo pro nobis ⁊c.) Dicit ergo q̄ hi oēs testimonio fidei iuenti sunt probati. i. per fidem habēt testimoniū q̄ sūt probati. i. approbati a deo. 2. cor. 10. Non enim qui seipsum commēdat ille probatus est: sed quē deus cōmendat. Sap. 3. Tāquā aurum in fornace probauit eos. Et tamē nō acceperunt promissōes. s. glorie vel promissam vitam vsq̄ ad christum. ps. Distulisti christum. Tēporales. n. acceperunt nō autē spirituales. Supra eodez. Defuncti sūt nō acceptis promissōibus.

¶ Deide cū dicit. (Deo pro nobis ⁊c.) Ostēdit rationem dilatōis ex quo aliq̄ sumpserūt cām v̄l occasione erroris q̄ dicūt q̄ nullus i paradisu⁹ itrabit vsq̄ ad vltimā cōsumatiōē q̄ erit: p̄ finalē resurrectionē. S3 hoc ē 3. ap̄lm. 2. corint. 5. Scimus q̄ si terrestris domus n̄ra hui⁹ habitatiōis dissoluat q̄ edificatiōē hēmus ex deo domū non manufactā: s3 eternā i celis ⁊c. Ista ergo cōsumatiō de q̄ loquit̄ apostolus pōt referri ad premiū eēntiale. s. britudinē que habet̄ p̄ xpm. Mich. 2. Ascēdit pandēs iter ante eos. Quā nō habuerūt sancti veteris testamēti. V̄l pōt referri ad stolā corporis que nō dabit̄ vniuersaliter vsq̄ post resurrectionē vniuersalē: licz forte aliq̄ iam habeant ipsaz ex speciali priuilegio. Nō ergo sine nobis cōsumātur: s3 perficiūtur duplici stola: vt sicut dicit glo. In cōmuni gaudio oīum maius fiat gaudiū singulozum. V̄n in hoc nobis deus puidit. Et iō dicit. Deo p̄ vobis aliquid melius puidēte. ps. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocūdum habitare fratres i vni. Magis. n. gaudet hō cū plurib⁹ gaudētib⁹. Blosa. Si isti tenuerūt fidem qui tamdiu expectauerūt regē multo magis teneam⁹ nos q̄ statiz recipim⁹. Lu. 23. Hodie mecū eris in paradiso. Caplm. XII.

Deoq̄ ⁊ nos tantā habentes ipo sitam nubem testium: deponētes omne pondus ⁊ circumstans nos peccatū p̄ paciētiā curramus ad p̄positū nobis certamē: aspiciētes i auctozē fidei ⁊ p̄sumatozē iesuz q̄ p̄posito sibi gaudio sustinuit crucē p̄fussōe p̄tēpta: atq̄ in dextera sedis dei sedet. ¶ Recogitate. n. eū q̄ talē sustinuit a peccatozibus aduersus semetipsum p̄traditionē: vt ne fatigemini aīs v̄ris deficientes. ¶ Hōdū. n. vsq̄ ad sanguinē restitistis aduersus peccatū repugnantes.

¶ Supra ap̄ls multipl̄ cōmēdant fidē p̄ quā mēbra x̄po capiti iūiūgūt: h̄ ponit moralē monitiōēz exhortās vt fidē quā tenēt corde: opib⁹ d̄mōstrēt: sic ēt monet Jac. ca. 2. ca. nōice sue. Et p̄ docet quō se debeāt h̄re circa mala. Sc̄do quō debeāt se h̄re circa bona. ca. 13. ibi. (Charitas fr̄nitatis ⁊c.) Est at̄ duplex maluz. s. pene ⁊ culpe. P̄rio q̄ docet quō se debēt h̄re circa mala penalia tolerāda. Sc̄do circa mala culpe vitāda ibi. (Propter q̄ remissas ⁊c.) Ad tolerādū at̄ malū pene. P̄rio iducit exēplo antiq̄rū. Sc̄cūdo exēplo x̄pi ibi. (Aspiciētes i actozes ⁊c.) Tertio auctozitate scripture ibi. (Et oblit̄ estis ⁊c.) Quātū q̄ ad p̄mū dicit. Iōq̄ nos h̄ites tātā nubē testiū it̄positam ⁊c. Quasi dicat. Ita dicit̄ q̄ sc̄ti testimonio fidei p̄bat: nec tñ h̄uerūt p̄missōes: ⁊ tñ cū h̄ n̄ d̄fecerūt i expectādo: ergo nos q̄ h̄m⁹ tātā nubē testiū it̄positā ⁊c. Sc̄i dicunt̄ testes dei: q̄ v̄bo ⁊ sc̄o gloriificabāt de⁹ p̄ eos. Math. 5. Sic luceat lux v̄ra corā hoīb⁹ vt videāt̄ opa v̄ra bona ⁊ gloriificent̄ p̄ez v̄ruz q̄ i celis ē. Esaie. 44. Vos testes mei dicit̄ dñs. Dicūt at̄ sc̄i nubes. P̄rio p̄ p̄uerfatiōis sublimitatē Esa. 60. Qui sūt isti q̄ vt nubes volāt ⁊c. Sc̄do p̄ doctrinē fecūditatē. Job. 26. Qui ligat aq̄s i nubib⁹ suis vt non erūpāt pariter deorsuz. Et. 36. Effundit h̄mbres ad istar gurgitū q̄ de nubib⁹ fluūt. Tertio p̄ sp̄ualis cōsolationis vtilitatē. Sic. n. nubes p̄stāt refrigeriū sic exēpla sc̄ozum. Esa. 18. Et sic nubes rozis i die messis. Dac̄ q̄ nubē testiū h̄m⁹ it̄positā: q̄ ex vita sc̄oz q̄ dāmō iducit̄ nobis necessitas ad imitādū. Jaco. 5. Exēplū accipite fr̄es exitus mali ⁊ iōganimitatis laboris ⁊ paciētie p̄phetas. Augusti. Si sp̄s sc̄us loquit̄ i scriptura: ita i gestis sc̄oz q̄ nob sūt forma ⁊ p̄ceptū vite. Doc ē q̄ exēpluz sc̄oz q̄ iducit. S3 q̄ ad cōfirmādū se ad aliq̄d exēplar it̄rdū ex impedi mēto supueniēte ipeditur hō: iō remouet illud q̄ potissimē pōt ipedit̄. Illud at̄ est pōdus pcti. Tribulatio at̄ est q̄si qdā agon. 1. cor. 9. Dis q̄ in agone p̄tēdit ab oīb⁹ se abstinet. ¶ Sicut at̄ i cursu ⁊ certamine opz oīa aggrauantia deponere: ita ⁊ i agone tribulatiōis. 2. Thy. 4. Bonū certamē certani cursuz cōsumāui. Qui ergo in tribulatio ne vult h̄i ad deū currere opz ipeditmēta deponere. Ista ipse ipeditmēta vocauit ap̄ls pōdus ⁊ circūstās peccatuz. Per pōdus aut̄ pōt itelligi pcti p̄petratū: q̄ d̄ pondus q̄ aiām dep̄mit ad īfima ⁊ iclinat ad aliud. ps. Sic onus grate grauate sūt sup me. H̄ego. Peccatū q̄ p̄ penitentiā nō diluīt mox suo pōdere ad aliud trahit. Per circūstās pcti pōt itelligi occasio peccādi q̄ qdē est in oī eo q̄ circūstat. s. i mūdo carne. p̄mo. demone. Deponētes q̄ oē pcti p̄petratū q̄ d̄ pōdus ⁊ circūstās nos pcti. s. occasione peccādi. i. petri. 2. Deponētes oēm malitiā ⁊ oēs dolū. Vel pōdus pōt itelligi tediū tribulationis. Sic. n. frequēter tribulatio d̄ onus p̄ p̄phetas: sic onus dāniā sci. i. tribulatio. Quasi dicat. Nō sit vob̄ graue pati p̄ x̄po

Circūstans pctm̄ dicitur tētatio nobis imissa ex circuitu hostis. i. Petri. 5. Aduersarius vester dyabolus rē. Uel p̄ pōdus affectio terrena: p̄ circūstās pctm̄ affectio carnalis que. s. causat i nobis a carne circūstāte. Quasi dicat. Deponatis affectionē tā tēporaliū q̄ carnaliū si vultis libere currere. Uñ subdit monitionē dicēs. Curramus per patiētā ad certamē nobis p̄positū nō soluz illatū qd̄ tamē sustineamus patiēter. S̄z nos ipsi volūtariē curram⁹ p̄s. Uñ mādatorū tuoz cucurri. Doc at̄ certamē nob̄ p̄positū ē cū iusticia. ecclēci. 4. Usq; ad mortē certā p̄ iusticia.

C Deide cum dicit. (Aspiciētes rē.) Pōnit exēplū xpi. Et circa hoc duo facit. Primo. n. ostēdit q̄re passio xpi habēda ē i exēplum rē qd̄ in ipsa cōsiderādus est. Secūdo ostēdit fructus istius cōsideratōis ibi. Recogitate cum rē. Si cut. n. d̄ Ephe. 2. Gratia saluati estis p̄ fidē. Xpus autēz est auctor fidei. Si ergo vis saluari debes itueri exēplar illud. Uñ dicit. Aspiciētes i iesum passum. Doc significatū fuit p̄ serpētes enez eleuatus p̄ signo i quē aspiciētes curabātur. Nume. 21. r̄ Jo. 3. Sicut moyses exaltauit serpētes i deserto: ita exaltari oportet filius hoīs vt oīs q̄ credit i ipuz nō pereat: s̄z habeat vitā eternā.

C Si ergo vis saluari respice i faciē xpi tui. Ipse. n. ē auctor fidei dupliciter. Primo eā docēdo vbo. Supra. i. Locutus ē nobis in filio. Joh. 1. Unigenitus q̄ est i sinu patris ipse enarrat. Sc̄do eam i corde iprimēdo. Phil. 1. Vobis donatus est p̄ xpo nō soluz vt i ipuz credatis rē. Itē ipse ē cōsumatio fidei dupliciter. Uno modo ipsaz miraculis cōfirmādo. Jo. 10. Si mihi nō vultis credere operibus credite. Item fidē p̄miādo. Lum. n. fides sit ip̄fecta cognitio eius p̄m̄inz cōsistit i ipsius cognitōis perfectōe. Joh. 14. Ego diligā eum r̄ manifestabo ei meipsum. Doc autē significatū fuit Zach. 4. vbi d̄. Manus zorobabel fundauerūt domū istā. s. ecclēsiā cuius fundamētum ē fides: r̄ man⁹ ei⁹ perficiēt eā. s. manus xpi: q̄ d̄ gnē zorobabel descēdit fundat ecclēsiā i fide r̄ fidē gloria cōsumat. Videmus. n. nūc in speculo r̄ i enigmate: tūc autē facie ad faciē. p̄me cor. 13. Aug⁹. p̄mo d̄ trinitate. ca. 10. Cōtēplatio ē merces fidei cui mercedi p̄ fidē corda mūdant: sicut scriptum ē. Sicut mūdās corda eoz.

C In passioe. n. xpi tria cōsiderāda s̄t. Primo qd̄ cōtēpsit. Sc̄do qd̄ sustinuit. Tertio qd̄ p̄meruit. Quātū ad p̄mū d̄c. Qui p̄posito sibi gaudio rē. Istud at̄ gaudiū fuit illud gaudiū terrenū q̄ a turba quā pauerat q̄rebat vt facerēt eū regē: qd̄ ipse cōtēpsit fugiēdo i mōtē Jo. 6. Uñ ecclē. 2. Risū r̄putaui errorē r̄ gaudio dixi qd̄ frustra d̄cipis. Uñ p̄posito sibi gaudio eterne vite p̄ p̄mio sustinuit crucē. Doc ē sc̄dz. s. qd̄ sustinuit: qz crucē. Phi. 2. humiliāuit semetip̄s fact⁹ obediēs vsq; ad mortē: mortē autē crucis. In q̄ oñdit: r̄ cruciat⁹ acerbitas: qz ibi affixus fuit manib⁹ r̄ pedib⁹: r̄ mortis vilitas r̄ ignominia: qz b̄ erat ignominiosus gen⁹ mortis. Sap. 2. Morde turpissima cōdēnem⁹ eū. Quātū at̄ ad tertius. s. qd̄ p̄meruit: qz sessio nē ad d̄xterā p̄ris. Uñ d̄c. Atq; ad d̄xterā sedis dei seder. Exaltatio. n. hūanitatē xpi fuit p̄mū passiois ei⁹. Seder autem ad dexteram maiestatis i excelsis.

C Deide cū dicit. (Recogitate eū rē.) oñdit qd̄ sit fruct⁹ hui⁹ cōsideratōis. Et p̄mo monet ad diligētē exēpli cōsideratōē. Sc̄do oñdit vtilitatē ibi. (Ut nō fatigemini rē.) Tertio subdit rōnē ibi. (Non. n. vsq; rē.) Dicit ergo. Ita d̄cū est. Aspiciētes rē. Nec hoc solū: s̄z et̄ recogitate. i. iterū cogitate. Prover. 3. In oibus vus tuis cogita illuz. Et hui⁹ rō est: qz i quacūq; tribulatōe iueniē remediū i cruce. Ibi. n. est obedientia ad deum Phil. 2. Humiliāuit semetip̄s factus obediēs rē. Itē pietatis affectus ad patres. Uñ ibi gessit curam de matre sua. Itē charitas ad proximos: vnde ibi p̄ trāsgressoribus orauit. Luc. 23. pa-

ter dimitte illis nō. n. sciunt qd̄ faciunt. Ephe. 5. Ambula te in dilectōe sicut christus dilexit r̄ tradidit semetip̄s pro vobis. Item fuit ibi patiētia i aduersis. ps. Obmutui r̄ humiliatus sum r̄ filii a bonis r̄ dolor meus renouatus est. Esa. 53. Sicut ovis ad occisionē ducetur r̄ quasi agn⁹ coram tōdente se obmutescet r̄ nō aperuit os suum. Itēz in oibus finalis perseuerātia. Unde vsq; ad mortē perseuerauit. Luc. 23. Pater i manus tuas cōmendo spiritus meum. Unde i cruce iuenitur exēplum oīs vtutis. Augustinus. Lruz non solum fuit patibulum patientis: s̄z et̄ cathedra docentis. Recogitate ergo cum qui sustinuit.

C Sed qd̄ cogitandum: Tria. s. genus passionis: vnde sustinuit contradictionem. i. afflictionem in verbis. Unde dicebant. Uab qui destruis templum dei. ps. Eripies me de contradictionibus populi. Roma. 10. Expādi manus meas ad populum non credentem: sed contradicentem mihi. Luc. 2. Et in signum cui contradicetur. Et contradictionem talem. i. tam grauē r̄ ignominiosam. Tertio. p̄mo. O vos oēs q̄ transitis per viā at̄tēdite r̄ videte si ē dolor sicut dolor meus. Secundo a quibus passus est: qz a peccatoribus pro quibus patiebatur: p̄me Petri. 3. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis. Tertio persona patientis. Ante passionem eniz ab origine mundi passus est in membris suis: sed tunc i propria persona. Unde dicit. Aduersus semetip̄s. Esa. 46. Ego feci r̄ ego feram. ps. Que nō rapui tunc exolebam: p̄me Petri. 2. Peccata n̄ra ipse prulit in corpore suo sup lignū.

C Utilitatē ostendit cū dicit. Ut non fatigemini. Cōsideratio enī passionis xpi facit nos non deficere. Hre gorius. Si passio christi ad memoriaz reuocē nihil ad eodurum est qd̄ non equanimiter tolere. Unde non deficiatis tāquā fatigati aīo a veritate fidei. Esa. 40. Currēt r̄ non laborabūt ambulabūt r̄ non deficient. z. Thef. 3. Nolite deficere h̄s facientes. Rōnem autem huius pōnit dicens. Nondum enī vsq; ad sanguinem. Quasi dicat. Non debetis deficere in tribulationibus vestris pro vobis: qz nondum tantuz sustinuitis: sicut christus. Ipse enim sanguinem suum fudit pro nobis. Mat. 26. Hic est sanguis noui testamēti q̄ pro multis effundet.

C Vos at̄ rapinam bonozum vestrozum sustinuitis. Maius autēz est de genere operis vitam dare q̄ substantiā corporalē: licz aliquādo ex radice operis. s. ex charitate possit eē minus: sicut supra dictum est: vnde dicit. Nondū eniz restitistis repugnantes aduersus peccatū vsq; ad sanguinē. s. fundendum pro christo. Lectio. II.

L Obliti estis consolationis que vobis tanq̄ filijs loquit̄ dicēs: Filii mi noli negligere disciplinam domini: neq; fatigeris dum ab eo argueris.

Quē enim diligit d̄ns castigat: flagellat autēz oēm filius quē recipit. In disciplina perseuerate. Tanq̄ filijs vobis offert se deus. Quis. n. fillus quē nō corripit p̄r? Qd̄ si extra disciplinaz estis: cuius p̄cipes facti sunt oēs. ergo aduerti r̄ non filij estis. Beinde patres quidem carnis nostre eruditores habuimus r̄ reuerbamur eos. Non multo magis obtemperabim⁹ p̄ri spiritui r̄ viuemus. Et illi quidem in tempore paucoruz dierū p̄m volūtatem suam erudiebant nos. hic autem ad id qd̄ vtile est i recipiendo sanctificationem eius. Quis autē disci-

Ad hebreos

hic aut ad id qd vtile est. Esa. 48. Ego dñs docens te vtilia. Et hoc in sanctificatione ab ipso recipienda: et id debemus magis recipere disciplinam eius. ¶ Sequitur. ois autem disciplina etc. Nec est tertia ratio qd sumit ex utilitate correctionis. Cui autem pene sint quedam medicine: idem iudicium videtur esse de correctione et de medicina. Sicut autem medicina in sumptione quidem amara est et abhorribilis: tamen eius finis est valde dulcis et desiderabilis: ita de disciplina: scilicet: qd grauis est ad sustinendum: sed adducit fructum optimum. Sciendum est autem qd disciplina dicitur a discendo. Pueri autem qui adiscunt flagellis erudiuntur. Et id disciplina aliquando sumitur per scientiam: vt in principio primi posteriorum. Dis doctrina et ois disciplina etc. que grece dicitur episteme. Aliquando autem sumit pro correctione: et grece dicitur pedia: sed in latino non habet notam ita distinctam. Dicit ergo qd ois disciplina que. scilicet. est eruditio per flagella et molestias in presenti videtur esse non gaudium: sed meroris: quod exterius habet tristitiam in sustinendo: sed iterius habet dulcedinem ex intentione finis. Et ideo dicit videtur: et non dicitur est. et cor. 6. Quasi tristes semper autem gaudentes. Job. 16. Mulier cum parit tristitia habet etc. et cor. 4. Id. n. quod in presenti est momentaneum et leue tribulationis nostre: supra modum in sublimitate eterni glorie pondus operatur in nobis. Et id dicit. Postea reddit fructum. Fructus. n. importat dulcedinem. Vnde frui est delectari in fine adepti. Isti. n. fructus habet hic cum perturbatione exteriorum incommodorum et tetationum interiorum: et id non est pacatissimus: sicut ibi. ¶ In gloria siquidem nihil erit iterius remordens scientiam nec ipellens ad culpam: nec exterius contristans. ¶ Ibi. n. vt dicit Augustinus. Erit quicquid volens: ergo ille fructus est pacatissimus. Pacatus quidem in tranquillitate conscientie: sed pacatior in susceptione prime stolie: sed pacatissimus in susceptione secunde. Esa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducia in rege opulenta. puer. 3. Primi et purissimi fructus eius. Reddet ergo fructum iusticie. i. que meretur iusticia. Seminanti. n. iusticia merces fidelis. puer. 11. Ite ibi. Fructus iusti lignum vite. ¶ Uel iusticie. i. ad iusticiam apprehendendam. Osee. 10. Seminate vobis in veritate iusticiam et merite in ore misericordie. ps. Eures ibant et flebant etc. Sed non reddidit fructus nisi exercitatis per eam. i. per disciplinam: supra. 5. Perfectorum est cibus solidus eorum per consuetudine exercitatos habent sensus. Lectio. III.

Propter quod remissas manus et soluta genua erigite: et egressus rectos facite pedibus vestris: vt non claudicans quod erret: magis autem sanetur. ¶ Pacem sequimini cum oibus et sanctimoniam: sine qua nemo videbit deum. ¶ Contemplantur ne quis desit gratie dei: ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediatur: et per illam inquinetur multi. ¶ Ne quis fornicator aut prophanus vt esat: qui propter vnam escam vendidit primitiuam suam. Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditare benedictionem reprobus est. Non enim inuenit penitentie locus: quamquam cum lachrymis inquisisset eam.

¶ Supra monuit apostolus quod debemus habere ad mala penalia sustinenda: hic monet quod debemus habere ad mala culpe vitanda. Et circa hoc duo facit. Primo. n. ponit monitiones suas. Secundo assignat rationes ipsorum ibi. ¶ Non. n. accessistis etc. ¶ Circa primum duo facit. Primo. n. monet homines peccantem. Secundo nodum peccantem ibi

(Pacem sequimini etc.) Est autem duplex peccatum. scilicet. omissionis et transgressionis. Primo ergo monet ad dimittendum peccatum omissionis. Secundo ad dimittendum peccatum transgressionis ibi. (Et gressus rectos etc.) Peccatum autem omissionis duplex est. Vnum quando quis omittit bonum facere. Aliud omittendo mala et aduersa tolerare. Quatuor ad primum dicit. Propter quod. scilicet. qd disciplina affert fructum pacatissimum: id vt vos hunc fructum percipere possitis erigite manus remissas. Manus. n. cum sit organum organorum remissa dicitur quando vacat ab eius operibus: et ideo erigenda est per rectam intentionem ad operandum quod deo placet. Trench. 3. Leuamus corda nostra cum manibus ad deum. ps. Eleuatio manuum meorum etc. Manus. n. remissa inducit egestatem et seruitutem puer. 10. Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortius diuitias parat. Ite eiusdem capituli. Manus fortium dominabitur: que autem remissa est tributis seruiet. In huius signum quando moyses eleuabat manus vicebat israel: quando vero remittebat superabat amalech. Exod. 17. ¶ Quatuor ad aliud peccatum omissionis dicit. Erigite genua dissoluta. In genibus totum pondus corporis sustentatur. Habent ergo genua dissoluta que non habent fortitudinem fortiter tolerandi aduersa: hec ergo remissio abicienda est Job. 4. Manus lassas roborasti: et genua tremetia confortasti: vacillantes firmauerunt firmos tui. Esa. 35. Confortate manus dissolutas: et genua debilia roborate. Manus ergo et genua erigite: vt nec ocio torpeatis: nec debilitate hesitetis. ¶ Deinde cum dicit. (Et gressus rectos etc.) Improbatur peccatum transgressionis. Istud autem peccatum est obliquitas quod dam et curuitas. Rectus. n. dicitur cuius medium non exit ab extremis. i. cuius operatio non recedit ab intentione et fine debito. Triplex autem est obliquitas. scilicet. in affectu: in operatione et in intellectu. Istas tres monet declinare. Ex affectione autem iniqua sequitur obliquitas in intellectu: et deperatio in affectu. Et ideo quatuor ad primum quod est aliorum radix dicit. Facite gressus rectos pedibus vestris. i. rectas affectiones. Sicut. n. pedes portant corpus: ita mentes portant affectiones. Recti ergo pedes sunt affectiones recte. Ez. 1. Pedes eorum pedes recti. Rectificate ergo affectiones quibus totum corpus portatur spiritualiter. Esa. 40. Rectas facite in solitudine semitas dei vestri. Hoc est quantum in vobis est date opera ad hoc. Sed rectificare est solius dei. ps. Dirige gressus meos in semitis tuis. ¶ Quatuor ad secundum dicit. Ut non claudicans quis. scilicet. quatuor ad actionem exteriorum. Sicut. n. tibia dicitur clauda quando non sequitur regulam potentie gressive: ita operatio claudicat quod siue ad dexteram. i. in prosperis: siue ad sinistram. i. in aduersis non sequitur regulam legis diuine. Esa. 30. Nec est via ambulate in ea et non declinetis: neque ad dexteram: neque ad sinistram. Uel claudicat que ceremonialia obseruat cum euangelio. ¶ Quatuor ad obliquitatem intellectus dicit Erret. Mala. n. operationem sequitur error intellectus. puer. 14. Errant omnes qui operantur malum Sap. 2. Voc cogitauerunt et errauerunt excecavit enim eos malicia eorum. Qui ergo vult illas duas curuitates cauere habeat pedes et affectiones rectas. Et id dicit. Magis autem sanetur. Sicut enim sanitas corporis consistit in contemperatione humorum: ita sanitas spiritualis in ordinatione affectuum. Diere. 17. Sana me domine et sanabor. ¶ Deinde cum dicit. (Pacem sequimini etc.) Monet non peccantem ad vitandum peccatum: et circa hoc duo facit. Primo enim premitit quedam remedia que valent ad omnia peccata vitanda. Secundo specialiter monet ad vitandorum eorum ibi. ¶ Ne qua radix etc. ¶ Circa primum sciendum est quod actionum humanarum sunt diuersi fines. Quedam. n. ordinantur ad aliam: sicut iusticia que ordinat hominem ad proximum. Et istarum finis est pax. Vnde Esa. 32. Erit opus iusticie pax. Quedam ad ipsas

operantē sicut ieiunare: istoz finis est puritas. Nō enim ieiunamus nisi ppter mūdiciā z puritatē. Quātuz ergo ad p̄mū dicit. Pacē sequimini. i. nō solū habete: sed queratis quō cum alijs habeatis. Ro. 12. Si fieri pōt qd in vobis ē cuz oībus hominibus pacē habētes. ps. Inquire pacē z p̄sequere eā. Quātū ad scōz dicit. Et sanctimonīā. z. cori. 7. Mundemus nos ab oī inquinamento carnis: z spūs. Oz autem ista remedia sint necessaria ostēdit p̄ duo damna q̄ scurrimus sine ipsis. s. damnū glorie in futuro. z gratie in presenti. Quantum ad p̄mū dicit. q̄ sine pace: z sanctimonīa nemo videbit deum in quo cōsistit beatitudo. Joānis 17. Dec ē vita eterna zc. Quasi. d. Sine pace q̄ ad p̄mū: z mūdiciā z puritate quo ad seipsum nemo pōt esse beatus. Dat. 5. Beati pacifici quoniam filij dei vocabuntur. Solum autem filijs debetur hereditas diuine visionis. Itēz Apocal. 21. Non intrabit in ea aliquid coinquinatum. ps. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo zc. Itēz. Quis ascendet in montem domini zc. Quantum ad secūduz damnū. s. gratie in presenti dicit. Contemplantes ne q̄s desit gratie dei. Gratia enim per discordiā: z imundiciā amittitur. p̄. Loz. 14. Non est deus dissensionis: sed pacis ps. In pace factus est locus ei. Abacuc. 1. Mūdi sunt oculi tui domine ne videant malum z respicere ad iniquitatē non poteris. Sap. 1. Spiritus sanctus discipline effugiet fictum z corripitur a superueniente iniquitate. Figuratiue autem loquitur apostolus. Gratia enim z si non habeatur ex meritis: alioquin iam gratia nō esset gratia: tamen oportet q̄ homo faciat qd in se est. Deus autem voluntate sua liberalissima dat eam omni preparanti se. Apocal. 3. Ecce sto ad ostium et pulso si quis aperuerit mihi intrabo ad eum. p̄. Thy. 2. Qui vult omnes homines saluos fieri. Et ideo gratia dei nulli deest s̄z omnibus quantuz in se est cōmunicat. Sicut nec sol deest oculis cecis. Dicit ergo. Contemplantes ne quis desit grē dei. Sed ztra. quia si gratia nō datur ex operibus: sed tantum ex hoc q̄ aliquis nō ponit obstaculum. ergo habere gratiam dependet ex solo libero arbitrio: z non ex electione dei: qd est error pelagij. Respondeo dicendum est q̄ hoc ipsum q̄ aliquis non ponit obstaculum: ex gratia procedit. Unde si aliquis ponat z tñ moueat cor eius ad remouēduz illud hoc est ex dono gratie dei vocantis per misericordiam suam. Sal. 1. Lū autem placuit ei qui me segregauit ex utero matris mee et vocauit per gratiam suam zc. Hoc autem donū gratie nō est gratum faciens. Oz ergo a quibusdāz remouetur istud obstaculum hoc est ex misericordia dei. q̄ autez nō remouetur hoc est ex iusticia eius. Non aut dicit ne tu desis: sed ne q̄s. i. q̄cūq̄: q̄z q̄libet debz eē sollicitus de p̄ximo. Eccl. 17. Unicuiq̄z mādaui de p̄ximo suo.

Deinde cū dicit. (Ne qua radix zc.) Specialiter descendit ad monitionē vitiationis peccatoz ztrarioz vnicuiq̄z predictoz remedioz. Et primo monet vitari peccata contraria paci. Secūdo ztraria sanctimonie ibi. (Ne quis fornicator zc.) Dicit ergo. Ne qua radix amaritudis zc. Illud d̄r amara qd nō potest gustari nisi cū offensa. Lōuersatio ḡ alicui dicit amara qñ nō potest esse sine offensa eoz cum quibz uersat. Quo d̄r de sapiētia. Sap. 8. Nō bz amaritudinē uersatio illi nec tediū uictus ei: s̄z leticiā z gaudiuz. Qui ḡ in sapiētia scit uersari nō ē amare uersatōis: qd fit qñ nō bz dura verba vel facta. Et iō dicit. Lōreplan/tes ne qua radix amaritudinis. i. amaritudo paulatiz ichoata z in corde radicata sursum germinans ipediat pacē. z p̄sequens gratiam z visionē dei. Deut. 29. Ne sit inter vos radix germinās fel z amaritudinem. Osee. 12. Ad iracundiam prouocauit me effraym in amaritudinibus suis. Ul radix amaritudinis ē mala cogitatio noxie delectationis

que sursum germinat quando per cōsensuz ad opus uenitur. Et per illam inquinantur multi: qz nō soluz ille in quo est: sed z alij malo eius exemplo. p̄. Loz. 5. Modicum fermentum totam massam corrumpit.

Deinde cū dicit. (Ne quis fornicator zc.) Monet vitari peccata carnalia. s. luxuria z gula: que perficiuntur in delectatiōe carnali: per quam mens inquinatur. Uñ ista mentem z carnē inquinant. Et ideo spāliter monet ista vitari. Et p̄mo luxuriā dicit. Lōreplātes. Et nō solum quilibz in seipso: s̄z ne quis fornicator: ita q̄ quilibet in p̄ximo suo hoc cōtempletur Augustinus. Inuicē uestrā pudiciā custodite. z Ephe. 5. fornicatio aut z omnis imundiciā z auaricia nec nomine in vobis sicut decet sanctos. Thob. 4. Attende tibi ab omni fornicatione. Scōdo prohibet gulam dicens. Aut prophanus. z dicitur quasi pcul a phano: z tales sunt gulosi qui de ventre suo deū faciūt. Sic Esau. Quod dixerat ostendit in exemplo esau qui ppter gulam vendidit p̄mogenita. Sic etiaz gulosus pro minima esca vendit hereditatē eternam. Prouer. 6. Precius scorti vix est vnius panis. Esau autē nō soluz fuit gulosus: sed etiā luxuriosus: qz cōtra voluntatem parētuz duxit vxores alienigenas. Ius aut p̄mogeniti erat q̄ habebat duplicē portionē: z ante sacerdotiuz aaron habebat honore sacerdotalem. Unde in hoc cōmisit ipse symoniā. ḡ videt q̄ etiaz Jacob q̄ illud emit similr cōmisit symoniā: qd falsum est. Jacob enī per spiritum sanctū intellexit illud sibi deberi. iuxta illud Malach. p̄. Jacob dilexi Esau at odio habui. Et ideo nō emit sed quod sibi debebat ab iniusto possessore redemit. Et hoc est qd dicit. q̄ Esau ppter vnā escāz vendidit p̄mogenita sua: vel p̄mogenita: vt d̄r Hen. 25. z. 27. Et penam consecutam ostēdit subdens. Scitote enim quoniam z postea cupiēs hereditare benedictionē reprobatus est. Sicut enim dicitur Hen. 27. Postq̄ ysaac benedixerat Jacob: venit Esau z petijt benedictionē: qd tamē nō obrinuit: licet pater fecisset ignorās: qz in illo stupore quē habuit: factus in extasi edoctus est a spiritu sancto q̄ non retractaret qd fecerat. Uñ dicit. Benedixi ei z erit benedictus. Et sic Esau cōsilio spiritus sancti reprobatus fuit. In quo datur itelligi: q̄ nullus dz negligere duz ad huc viuūt benefacere q̄tūcūq̄ sit reprobatus in prescientia dīna: qz post vitam ad hereditatem dei: etiā si desideretur nāliter nō peruenitur. Sequitur. Nō enim inuenit penitentie locum q̄cūq̄ cuz lachrymis inquisisset eaz. Sicut enīz dicitur Hen. 27. Irrugit clamore magno zc. S̄z cōtra. qz dicitur Ezech. 18. Quacūq̄ boza igemuerit peccator zc. Re spōdeo dōm est q̄ q̄dīu presens vita agitur potest agi vtrā penitētia. Interdum tamē aliquis penitet non propter amorem iusticie: sed ppter timorem pene vel damni temporalis. Et sic penituit Esau. nō qz vēdiderat p̄mogenita: sed qz perdiderat. Unde nō dolebat de peccato venditionis: sed de damno perditionis. Et ideo penitentia eius nō fuit accepta: qz nō erat vera. Sic etiā penitēt damnati in inferno: vt d̄r Sap. 5. Pniam agētes: nō qz peccauerūt: s̄z qz exclusi sūt. Tñ fm glo. h̄ qd dicit. Sic fornicator z pphan⁹ alr itelligi pōt vt fornicator dicat q̄ cū fide carnales cerimonias obfuar: sicut habens concubinam cum vxore p̄pria. Sed prophanus. idest pcul a phano. sicut penitus infidelis.

Lectio.

III.

Non enim accessistis ad tractabilem z accessibilem ignem z turbinem z caliginē z procellam z tube sonum z vocem verborum: quam q̄ audierunt excusauerunt se ne eis fieret verbum. Non enim

portabant quod dicebatur. et si bestia tetigerit montes: lapidabitur. Et ita terribile erat quod videbatur. Moyses dixit. Exterritus sum et tremebundus. Sed accessistis ad syon montes et civitatem dei viventis hierusalem celestem: et multorum milium angelorum frequentiam: et ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in celis: et iudicem omnium deum: et spiritum iustorum perfectorum. et testamenti novi mediatorum iesum. et sanguinis aspersiones. melius loquentem quam abel.

Supra posuit apostolus monitionem ad vitandum mala culpe: hic assignat istius monitionis rationem quam sumit ex comparatione novi et veteris testamenti. Et circa hoc duo facit. Primo enim ponit comparationem illam. Secundo ex ipsa arguit ibi. (Uidete ne recusetis etc.) Circa primum duo facit. quia primo proponit ea que pertinent ad vetus testamentum. Secundo ea que ad novum testamentum ibi. (Sed accessistis.) Circa primum sciendum est. quod ut dicit Augustinus. Brevis differentia legis et euangelii est timor et amor. Lex enim tanquam pedagogus noster fuit in christo. parvuli autem terroribus ducendi sunt. puer. 19. Pestilente flagellato. et sapientior erit parvulus. Et ideo hic dicit apostolus quod in datione legis facta sunt quedam terribilia. Unde primo ponit illa quibus territi sunt hi quibus lex dabitur. Secundo agit de terrore legislatoris ibi. (Moses dixit etc.) Quatuor ad primum tria ponit. scilicet terrore quantum ad visum. Secundo quantum ad audita ibi. (Et procella etc.) Tertio quantum ad combinationes ibi. (Et si bestia tetigerit etc.) et ista tria referunt ad tria que ibi erant terribilia. scilicet ex parte dei. ex parte legis dante. et ex parte ministrorum legis. Quatuor ad primum. scilicet ex parte dei ponit tria terribilia. scilicet celum ad puniendum severitatem pene: et occultationem dantis legem. Zelus designatur. Deutero. 4. Dominus deus tuus ignis consumens est deus emulator. Malach. 3. Ipse enim quasi ignis consumens. Unde ipse deus frequenter vocat se zelotem. quia crimine sponse non dimittit iultum. Exo. 20. Ego enim super dominus deus tuus fortis zelotes. Et. 34. Dominus zelotes nomen eius. et puer. 6. Zelus et furor viri non parcat in die iudicis. Unde dicitur. Non enim accessistis sicut illi ad tractabilem et accessibilem ignem. Ille enim ignis ut dicitur Exo. 19. erat cor poralis. et ideo palpabilis et sensibilis. et ideo in certo loco ut ad ipsum posset accedi. In nova autem lege datus fuit ignis spiritus sancti. Actuum. 2. Sicut enim in iudeis. 50. die ab egressu de egypto apparuit ignis emulationis. ita discipulis. 50. die a die resurrectionis ignis spiritus sancti non palpabilis: sed mente perceptibilis. Trens. 1. De excelso misit in ossibus meis ignem et erudit me. Iste ignis infinitus est natura et loco. Luce. 11. habitans inaccessibilem. Thimo. 6. Et ideo non est accessibilem. De veritate pene significat per turbine qui est vetus cuius aqua. Job. 9. In turbine conteret me. Vel potest referri ad tetationes. Lex enim non refrenabat concupiscentiam. quia non dabant gratiam adiutricem ex opere operato. sed tantum continebat actum. et ideo generabat turbine tetationum. Occultatio autem dantis legem significatur per caliginem in qua figurabatur quod status legis occultus erat. id est velatus. 2. Corinth. 3. Usque in hodiernum diem cum legitur moyses velamen positum est super cor eorum. Sed in nova lege istud velamen ablatum est. in cuius signum in passione christi velum templi scissum est. quia nos revelata facie gloriarum domini speculamur. ubi supra. Item caligo illa significabat divinarum excellentiam. Sicut enim illud quod in caligine est: clare videri non potest: ita lux excellentes hebetat oculum: et facit ipsum caligare quod lucem habitat inaccessibilem.

Deinde cum dicit. (Et procella etc.) ponit terribilia quantum ad auditum: que sumuntur ex parte legis. In lege autem tria erant valde terribilia. scilicet magnitudo combinationum. gravitas preceptorum: et multiplicatio ipsorum. Quantum ad primum dicit. Et procella: quod proprie est conturbatio maris. Large autem dicitur turbatio aeris cum turbine et pluvia. Unde significat austeritatem combinationum que erant in veteri lege. Deutero. 29. (Sonitum tube significat gravitatem preceptorum ad quorum adimplerem indicabatur homini quasi bellum contra seipsum. Vox vero significat multitudinem preceptorum. Verborum inquam dei per subiectas creaturas. scilicet per angelum. Gal. 3. Ordinata per angelos etc. Deus enim per angelos ibi loquebatur. que omnia a deo terribilia fuerunt quod illi qui voces illam audierunt excusaverunt se ne eis fieret verbum. Unde dicitur Exo. 20. Perterriti atque timore percussi fuerunt et steterunt procul dicentes moysi. Loquere tu nobis et audiemus: non loquatur nobis dominus: ne moriamur. Cuius autem huius excusationis subdit dicens. Quia non poterant verba dei portare. Unde non portabant: id est non sustinebant quod dicebatur. Deutero. 5. Quid est omnis caro ut audiat vocem dei viventis qui de medio ignis loquitur: sicut nos audivimus et possit vivere. Tunc autem dicuntur non portare verba dei: quando vel intellectu non capiuntur vel excedunt affectum.

Consequenter ponit pene combinationem dicens. Et si bestia tetigerit montem lapidabitur. Exo. 19. ubi dicitur. Omnis qui tetigerit montem morte morietur. Manus non tanget eum: sed lapidibus opprimitur aut confoditur iaculis: siue iumentum fuerit siue homo non vivet. Apostolus autem ad maiores terrores non facit mentionem hic nisi de iumentis que iubentur in lege occidi: ad ostendendum gravitates peccati. Tamen mystice mons est altitudo mysterio divinarum. Bestia vero est homo bestialiter vivens. ps. Homo cuius in honore esset non intellexit comparatus est iumentis impietibus etc. Nec bestia duobus modis tangit montem. Uno modo blasphemando. ps. Postulerunt in celum os suum. Leui. 24. Educ blasphemum extra castra et lapidet eum universus populus. Alio modo igerendo se indigne divinis. puer. 25. Qui perscrutator est maiestatis opprimeat a gloria. Ex his concludit quod intendit. scilicet quod ista valde terribilia erant: quod etiam nec iumentis parcebatur. Unde dicitur quod ita terribile est quod dicebatur: in quo designat differentiam novi et veteris testamenti: quia vetus testamentum datum fuit in terrore: ut corda iudeorum que prona erant ad ydolatriam terrerent. Novum autem datum est in amore. Rom. 8. Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. Unde et christus non terrores in principio predicationis sue permisit: sed regnum celorum permisit. Mat. 4. Primum agite appropinquabit enim regnum celorum. puer. ult. Lex clemencie in lingua eius.

Deinde cum dicit. (Moses dixit etc.) agit de timore legislatoris. scilicet moysi. Lex enim per moysen data est. Jo. primo. Si ergo ipse moyses in legis datione territus fuit ita ut diceret ut dicit apostolus hic. exterritus super se iterius et tremebundus exteriorius: qui fuit perfectissimus inter omnes: signum erat quod ipsa lex terribilis erat et ipsis perfectis: quia non dabant gratiam ut deum esset: sed tantum ostendebat culpam. Unde ipsa fuit gravis iugum: de quo dicitur Pe. Act. 15. quod hoc est iugum quod nec nos nec presertim non portare potuimus. Sed lex christi iugum suave est: quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum: quod datur nobis. Ro. 5. Cuius sciendum est quod ista lex quam ponit hic apostolus non est Exo. 20. Sed forte accepit eam apostolus Exo. 3. ubi in visione rubi territus fuit et dixit. Non super eloquens ab heri et nudius tertius. Ex quo dicitur. vel facto saltim et si non verbo: exterritus super et tremebundus. Vel forte apostolus videtur aliam legem quam nos non habemus.

Ex quo apparet qd lex vetus fuit lex timoris. (Deinde ponit aditōes noui testamēti dicēs. (S3 accessistis rē.) Ubi ostēdit que nobis in ipso pponunt. Et sunt tria nobis promissa. s. spes future glorie. participatio ecclie. et familiaritas dei. (S3 dōm ostēdit cū dicit. (Et eccliam pmitinoz rē.) Tertiū ibi. (Et iudicē oīum deū rē.) In celesti autē gloria duo sunt que potissime bonos letificabūt. s. fructio deitatis et cōis scōz societas. Nullius enī boni possessio iocūda est sine socio: vt dicit Boeti⁹. et ps. Ecce q̄ bonū. et q̄ iocundū habitare fratres in vnū. Fructio autē in duobus consistit. s. in visione intellectus: et in delectatione affectus. Ut enī dicit Augus. Fruimur cognitio in qbus voluntas delectata cōquiescit. Propter visionē enim dicit. Accessistis ad montē syon. Syon enī significat altitudinē diuine cōtemplationis. Esa. 33. Respice syon ciuitatē solēnitatis nostre. Jo cūditas et delectatio affectus significat per hierlm ciuitatē celestem dei videntis. Ibi enī erit visio experimētalis pacis: qz nihil erit pturbās: siue iterius siue exterius. Unde dicitur ciuitas. i. ciuiuz vnitas. ps. Hierlm que edificatur vt ciuitas. Irē. Lauda hierlm dñz: lauda deū tuū syon. (Sequitur. Qui posuit fines tuos pacē et adipe frumenti satiaret. Gal. 4. Illa que sursum est hierlm libera est. Vñ nihil vltra erit desiderandū. Can. 8. Ex quo facta sum coram eo quasi pacē reperiēs. (Cōplementum autē scōz est cōis societas: de qua dicit. Multoz miliū angeloz frequentia. i. assiduitate: qz semp ibi sunt. Matt. 18. Angeli eoz in celis semp vidēt faciē patris mei qui i celis est. Quā autē sint multa milia ps. Dan. 7. Milia miliū ministrabant ei. et decies centena milia assistebant ei. Job. 25. Nunqd est numerus militū eius. Apoca. 5. Et erat numerus eoz milia milium. Esa. 22. Urbs frequēs ciuitas exultans. Et eccliam pmitinoz qui scripti sunt in celis. Dec de participatiōe ecclie. De autē ecclia domus dei. p. Tbi. 3. Primitiui sancti sunt apli q pmitus et abundātius dona grē pceperūt. p quos deriuata sunt in posteros. Ro. 8. Nō solū autē illa: s3 et nos ipsi pmitias spūs habētes. Ephe. 2. Superedificati sup fundamentū aploz et pphetaz rē. Sicut autē antiquitus apud romanos senatores qui assumebant ad magnas dignitates describebant: quos pms pompili⁹ in tabulis aureis scripsit: et dicebant patres cōscripti: ita apls hic ad ostēdendū dignitatē aploz dicit q scripti sunt in celis cui⁹ scripture liber est noticia quā deus apud se h3 de saluandis. Vñ sic ibi illud qd scribit nō de facili a memoria labitur: ita illi q ibi per finalē iusticiā scripti sunt infallibiliter saluabunt. Et dicitur liber ille liber vite. Luc. 10. Gaudete et exultate: quia nomina vestra scripta sunt in celis.

(Deinde cū dicit. (Et iudicē oīum rē.) Ostendit quōd consecuti sumus dei familiaritatē. Et pmo familiaritatē p̄ris qz dicit. Accessistis ad iudicē omnīū deū patrē. s. a quo est omnis auctoritas iudiciaria in dñis. Quā enī filius iudicet h3 a patre. Gen. 18. Non est hoc tuum qui iudicas oēm terraz. Illud autē qd dicit Joā. 5. Quā pater omne iudiciū dedit filio: intelligit q̄trum ad corporalē p̄ntiam: qz sola psona filij apparebit in iudicio. Iste autē accessus est p fidez et charitatez. Ro. 5. Iustificati igit per fidē pacē habeamus ad deū per dñm nrm iesum xpm per quē accessum habemus per fidē in grāz istā rē. (S3 dō familiaritatē spūs scī cū dicit. Et spūs sanctū iustoz. S3 dōm h3 est triplex lra. Una est melior que habet in greco. et spūm iustoz pfectoz. i. accessistis ad spūs scī q facit perfectos in iusticia. Job. 31. Ut vido spūs est in hoibus. p. Cor. 3. Nescitis qz replū dei estis vos: et spūs dei habitat in vobis. Dis enī iusticia et pfectio est a spūs scī. (Alia lra. Et spūm iustoz pfectoz. Et est sensus. Accessistis ad deum qui qdem est iudex oīum: sed est quasi hereditas spūm iustoz pfectoz. Tresi. 3. Pars

mea dñs dicit anima mea. Tertia littera est. Et spūs iustorum pfectoz. i. vt habeamus societate cū spiritib⁹ scōz q sunt iusti et pfecti. S3 pma melior est et planior. (Tertio q̄tum ad familiaritatē filij dicit. Et testamēti noui mediator est. Quasi dicat. Accessistis ad xpm qui est mediator illius noui pacti in quo nobis pmittuntur spūalia. Nō sic autē Moyse. Vñ supra. 9. Ideo noui testamēti ē mediator. p. Tbi. 2. Mediator dei et hoīum homo xps iesus. Mod⁹ autē istius mediatiōis fuit effusio sanguis xpi: qz vt dictus est. s. 9. Sine sanguis effusio nō fit pctōz remissio. Et iō dicit. Accessistis ad aspersioē sanguis. s. 10. Aspersi corda a p̄ciētia mala. s. 9. Si enī sanguis hircoz et vituloz et cinis vitule aspersus ingnatos sanctificat rē. Et loquitur apls p̄m rituz veteris legis. vbi post dationē veteris legis ppl̄s aspsus est sanguie q erat figura sanguis xpi: q̄ fideles mundaandi erāt. (Sequitur. Melius loq̄ntis q̄ Abel. Effusio enī sanguis xpi figurata fuit in effusione sanguis oīum iustozū qui fuerūt ab origine mūdi. Apoc. 13. Agni q occisus est ab origine mundi. i. occidi p̄uisus. Et ideo effusio sanguinis Abel signuz fuit istius effusionis. Sed xpi sanguis melius loquitur q̄ sanguis Abel: qz iste clamat vindictaz: s3 sanguis xpi ibi clamat veniaz. Luc. 23. Pater ignosce eis. Esa. 53. Pro transgressoribus orauit. Matt. 26. Dic est sanguis noui testamēti: qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Vel melius loquentem: id est melius loqui facientem: quia sanguis iste facit nos loqui xpm verū deum iustificantem.

Lectio. V.

Videte ne recusētis loquentes. Si enī illi non effugerunt recusantes euz q super terraz loquebat: multo magis nos qui de celis loquētē nobis auertimus.

cuius vox mouit terram tunc: nunc autē repro mittit dicens. Adhuc semel et ego mouebo nō solum terram sed et celum. Quā autē adhuc semel dicit: declarat mobilitatem translationē tanq̄ factorum: vt maneant ea que sunt imobilia. Itaqz regnū imobile suspiciētes habemus gratiā per quā seruiamus placētes deo cū metu et reuerētia: et enī deus noster ignis cōsumēs est.

(Supra posuit apls conditionē vtriusq̄ testamēti: hic ex hoc arguit. et circa hoc facit duo. Primo enim arguit. Secundo inducit conclusionem p̄ncipaliter itentā ibi. (Itaqz regnū imobile rē.) Circa p̄mū duo facit. Primo enī pre mittit itentionem suam. S3 dō arguit ad ppositū ibi. (Si enī illi rē.) Dicit ergo. Ita dictū est q sanguis xpi melius loquitur q̄ sanguis Abel. Videte ergo ne recusētis vel condēneris loquentē. i. qd loquitur implete. Duo autē nobis loquitur sanguis xpi. P̄mo enī loquitur nobis cōmemorando suū beneficiū quo dat nobis remissio peccatoz. Qui ergo iterū peccat loquētē cōtēnit. Item loquitur exhortās ad imitandū. p. Pet. 2. Xps passus est p nobis: vobis relinquēs exēplum vt sequamini vestigia eius. Qui q̄ non tollit crucem suam ad ipm sequendū recusat loquētē. ps. Hodie si vocē ei⁹ audieritis nolite obdurare corda vestra. Mat. 17. Dic est fili⁹ me⁹ dilectus in q̄ mibi bñ complacui ipm audite. (Deinde cū dicit. (Si enī illi rē.) arguit cōparando locutionē veteris testamēti ad locutionē noui testamēti. Et B quantum ad duo: scilicet quantum ad monitionē loquenti: et q̄tum ad efficaciam locutionis. Modus loquenti: qz ille loquebat super terraz: hic autē est de celo. Unde dicit. Si illi. s. antiqui patres recusantes eum q loquebat super terram. s. xpm. Esa. 52. Ego ipse qui loquebar ecce assum. s.

susceptantes

Ad hebreos

per angelos vel pphetas. Supra. p. Multipharie multisq; modis olim deus loquens patribus in pphetis. Uel eū .i. angelum per quē lex data est Moyfi. Gal. 3. Ordinata per angelos. Supra 2. Si enīz qui per angelos dictus est sermo factus est firmus 2. Act. 7. Dic est moyses qui fuit in ecclia in solitudine cū angelo qui loquebat ei in monte Synai 2. Non effugerunt. s. vltionez diuine legis. Job. ii. Effugiu peribit ab eis. Supra 2. Dis puaricatio 2 in pcedentia accepit iustā mercedis retributionē. ¶ Sequitur conclusio per locū a minoz. Si illi qui recusauerūt loquentem de terra non effugerūt: multo magis nos qui aduertimus loquentē de celo non debemus recusare: qz. s. minus possemus effugere. Ille enī qui nobis loquitur in nouo testamento: xps. s. iam est in celis. Mat. vlti. Dñs quidez iesus postq; locutus est eis assumptus est in celū. Deutro. 4. De celo audire te fecit vocē suaz vt doceret te. Doctrina ergo veteris testamēti est doctrina xpi loquentis de terra ppter duo. Pmo qz ibi sub figura terrenoz tradunt celestia. Item ibi pmittebant terrena: s. doctrina noui testamēti est xpi loquentis de celo: qz terrena cōuertimus in significationē celestiaz per intellm mysticum. Itē in ipso pmituntur celestia. Matt. 10. Ecce enim merces vestra copiosa est in celis. Joan. 3. Si terrena dixi vobis 2 non creditis quomō si dixerō vobis celestia credetis. ¶ Consequēter comparat adinuicē vtrūq; testamētū q̄tum ad efficaciaz locutiōis. Et de efficacia quidē locutiōis veteris testamēti dicit. Cui⁹ vox mouet terrā: tūc. i. fecit cōmotionē in terra multipl̄: qz p signa in egypto per diuisionez maris. per motū terre in deserto. ps. Terra mota est 2 enīz celi distillauerunt 2. In quo significat qz tota illa locutio cōmouebat corda per terrena promissa.

¶ Deinde cū dicit. (Nunc autē repromittit 2.) subiungit q̄tum ad efficaciaz noui testamēti. Et pbat eaz per auctez pphete. 2 post exponit eā ibi. (Or at dixit 2.) Auctoritas illa ponit aggei. 2. Nō tamē fm lram nrām. Nos enim sic habemus. Adhuc vnū modicū est: 2 ego mouebo 2. Apōstolus autē accipit sic. Adhuc semel 2 ego mouebo nō solū terram: sed etiā celū. Et est sensus idem. Et manifestū est qz ista plata fuerunt tempore veteris testamēti circa finē eius. s. post reditū transmigratiōis eius quo tempore nihil restabat de veteri testamēto. Ergo manifestū est qz illud qd pmittebat erat implendū in nouo testamēto. s. nouū celū 2 noua terra. Esa. 65. Ecce ego creo nouos celos 2 terrā nouā. Que quidē creatio ostensa est in spū ioāni. Apoc. 21. Et vidi celū nouū 2 terrā nouā. In illa enī inuouatione mouebunt celi. Pōt autē celū dupl̄ accipi. Uno modo celum aereū: 2 istud igne vltime flagratiōis purgabitur: vt supra dictū est. io. caplo. Alio modo celū sydereū. Et istud non purgabitur: sed mutabitur q̄tum ad nouū statū: quia cessabit a motu 2 augebitur claritas partiū eius: qz lux lune erit vt lux solis: 2 lux solis septēpliciter: vt dicit Esa. 30. Dicit g. Nunc autem: idest p nouū testamentū repromittit di. Adhuc semel 2 ego nō solū mouebo terrā: s. et celū.

¶ Cōsequenter cū dicit. (Or autē dixit 2.) Exponit verba ppheticē: 2 facit magnā vim in h qz dicit. (Adhuc semel.) Or enī dicit adhuc. ostēdit qz mobilia sunt. S. qz dicit semel ostēdit qz a statu mobilitatis 2 corruptibilitatis mutanda sunt ad statū icorruptionis 2 imutabilitatis. Si. n. post motionē illam remanerent in statu mutationis nō diceret semel: sed iterū 2 iterū: qd est contra origenē: qui voluit qz mundus in infinitū renouabit ac recuperabit. Dic ergo. Or autē dixit. Adhuc semel declarat trāslationē mobilitū ad statū. s. imobilitatis. Et quasi aligs quereret vtrū deus hoc possit facere subdit. Tanq; factor. Dia enīz facta diuine potestati subiciunt. Unde sicut ex nihilo fecit

ea deus: ita potest ea pro sue voluntatis arbitrio imutare. Et hoc vt maneat ea que sunt imobilia. i. q̄tum ad essentias suas pncipales remaneat imobilia: s. q̄tum ad aliquas accidentales dispositiones mutabunt. ps. Et sicut operto riuus mutabis eos 2 mutabunt 2. Que supra p sunt exposita. Ex his p qz ista in veteri testamēto 2 si mouebant non tñ ad statū icorruptionis 2 imutabilitatis: s. h fit tñ i nouo i signū qz pmissa veteri testi erāt mutabilia: nō at noui. ¶ Deinde cū dicit. (Itaq; regnū imobile 2.) ponit cōclusionē pncipalr itentam. postq; enim multipl̄ cōmendauit grām 2 beneficia per xpm nobis collata 2 conferenda pncipaliter itendit nos inducere ad seruiendū ei. Et hoc concludit qz ex quo nobis in nouo testamento promittuntur bona imobilia: debemus xpo qui repromittit seruire in timore 2 reuerentia. Et hec est cōclusio pncipalis. vnde pmo resumit beneficiū exhibitū dicens. Itaq; ex quo scz deus nobis repromittit celū 2 terrā imobilia per que designantur bona futura imobilia 2 sempiterna. habemus. i. reddimus gratiam. i. gratiarū actionem. scde Cor. 9. Gratias ago deo super inenarrabili dono eius. Et hoc suscipiētes. i. quia suscipimus 2 si non in re tamen in spe pmissionis regnū imobile. ps. Regnū tuū regnū oīum seculoz. Luc. p. Regni eius non erit finis. Uel per grām intelligit donū gratie quod in presenti recipimus tanq; pignus eterne glorie. Et ideo dicit. Itaq; suscipientes regnū imobile. i. future glorie: qd nobis promittit. Lu. 12. Nolite timere pusillus grex: qz complacuit patri vestro dare vobis regnū. Qd. n. speramus habemus. s. grām quā tanq; quoddaz glorie inchoatiū accipimus. Sicut enīz natura non deficit in necessariis: multo minus deus. Et ideo dat nobis spes illius regni. 2 per cōsequens grām per quā seruiamus. Rom. 5. Accessum habemus per fidem in grām. ps. Hām 2 glām dabit dominus. ¶ Sequitur. Per quā seruiamus placētes deo cū metu 2 reuerentia. vbi inducit ad obsequiū vt a nobis requisitū. Dictat enim ratio nālis qz ei a quo multa beneficia recipimus obligamur ad reuerentiā 2 ad honores exhibēdū. Ergo multo fortius deo qui nobis maxima donauit 2 infinita repromittit. Et ideo dicit qz per istam grām. s. nobis datam 2 dandā seruiamus deo placētes cū metu 2 reuerētia. Nō. n. suffic tñ fuisse deo: qd pōt fieri p actōez exteriorē nisi et placeam⁹ ei p itentionē rectā 2 p amorem. Sap. 4. Placeas deo fact⁹ ē dilect⁹. ps. Placebo dño in regione viuoz. Maxie aut fuisse deo p obsequiū iterius. ps. et Luc. p. Seruiam⁹ illi in scitate 2 iusticia. De⁹ aut pp creationē dñs. pp regnōnē vō pf. Dño aut debet timor: sed pfi amor 2 reuerētia. Malach. p. Sili⁹ honorat p̄ez 2 fū⁹ dñm suū timebit. Si ḡpf ego suz vbi est honor me⁹. Et si dñs ego suz. vbi timor me⁹. Ergo deo fūiedū ē cū metu 2 reuerētia. ps. Seruite dño i timore: 2 exultate ei cū tremore. ¶ Or at ita debeam⁹ fuisse deo. pbat p auctē sumptā: Deut. 4. Etenī dñs n̄ ignis sumēs ē. Doc at qz dñs dñ ignis nō dñ h s. Dioñ. qz sit aliqd corporeū: s. qz itelligibilia designant p sensibilia: iter qz ignez repim⁹ h̄re maiorē nobilitatē 2 maiorē claritatē. Itē maiorē actiuitatē. Itē maiorē altitudinē in situ. Itē ē magl purgatiū⁹ 2 sumptiū⁹: iō dñs pncipue noia ignis pp ei⁹ claritatē: qz lucē bitat iaccessibile. i. Thi. 6. Itē qz maxie actiū⁹. Esa. 26. Dia opa nra opatus es i nob. Itē altior ē i situ. ps. Excelsus s̄ oēs gētes dñs 2. Itē purgat pctā 2 q̄si sumit. Un̄ dicit h. qz ē ignis sumēs. s. pctā. Mal. 3. Ipe. n. q̄si ignis 2 flās. Et seq̄. Et purgabit filios leni. s. p. Purgationē pctōz faciēs. Itē sumit pctōres puniēdo. s. io. Terribil̄ at qdā expectatio 2 ignis emulatio: que cōsumptura est aduersarios. Et ideo quia ista nobis promissa sunt. Esa. 10. Erit lumen israel in igne et sanctus eius in flamma. psal. Ignis ante ipsum precedet 2 in

flāmbit in circuitu inimicos eius. Et ideo debem' stare ad seruiedū z placendum deo.

CAP.

XIII.

Charitas fraternitatis maneat in vobis z hospitalitatē nolite obliuisci. Per hanc enim placherunt quidaz angelis hospitiū receptis.

Abementote victorum tanq̄ si mul vincti: z laborantium tanq̄ z ipsi in corpore morantes. Honorabile p̄nubiu z omniū: z thorus immaculatus. Fornicatores enim z adulteros iudicabit deus. Sint mores sine auaritia: contenti presentibus. Ipse enim dixit. Non te deseram neqz derelinquā ita vt confidenter dicamus. Dominus mihi adiutor est: non timebo quid faciet mihi homo. Abementote prepositorum vestrorum qui vobis locuti sunt verbū dei quozū intuetes exitū conuersatiōis imitamini fidē. Iesus x̄ps heri z hodie ipse z in secula.

Postq̄ supra monuit eos apostol' qualr se debēt hēre ad p̄ferēda mala: hic monet quō se debeāt hēre ad operandū bona. Un̄ scōz glo. ab isto loco incipit moralis instructio post cōmēdatiōē z exhortatiōē ad imitādūz ipm. Et circa hoc duo fac. P̄rio. n. hortat ipsos ad bonū. Scōdo orat p̄ eis ibi. (De' aut pacis rē.) Circa p̄mū tria facit. P̄rio. n. ostēdit quō debēt bonū opari q̄tū ad p̄rimos. Scōdo q̄tū ad seipos ibi. (Honorabile p̄nubiū rē) Tertiū q̄tū ad platos ibi. (Memētote p̄positoꝝ vestrorum rē.) Dicit q̄ q̄tū ad p̄mū sic. Dicitū ē q̄ p̄missus est nobis regnū immobile. ad qd si volum' puenire necesse ē nos charitatē hēre. Ergo charitas fraternitatis maneat in vobis. i. Jo. 4. Qui nō diligit fratrem suū quē videt: deū quē nō videt quō pōt diligere: Itē. i. Pe. z. Dēs inuicez honozate. fraternitatē diligite. Quia vō charitas nō est ociosa: vt dicit Hreg. iō hortat ad opa charitatis. i. Jo. 3. Nō diligam' vō neqz lingua: s̄ ope z vitate. Ideo dicit q̄ debem' ostēdere charitatē pegrinis per hospitalitatē. victis p̄ cōpassiōē: paupib' p̄ subuētiōē. Et p̄mū ponit ibi. (Et hospitalitatē nolite obliuisci rē.) Secundū ibi. (Memētote victoz rē.) Tertiū ibi. (Et laboratiū rē) Dicit ergo q̄tū ad p̄mū. Nolite obliuisci hospitalitatis. Et dicit obliuisci: qz isti aliqñ in p̄speritate sua multum fuerāt hospitales. S̄z mō depaupati erāt. z iō nō ita bene poterāt. Tñ animat eos ad p̄tinuādū scōz possibilitatē suā. Ro. 12. Hospitalitatē sectātes: z spāliter facit mētionē de hospitalitate: qz q̄ pegrinos recipit tria opa misericordie simul iplet: qz z recipit z cibāt z potat. i. Jo. 4. Hospitales inuicē sine murmuratiōe. Et subdit rōnē: qz p̄ hāc multi placuerūt angelis hospitiū receptis: sicut p̄z d̄ abraā z loth. Gen. 19. Alia littera h̄z. Per hāc q̄si nescientes receperunt angelos: qz nō credebāt eos eē angelos: qd vep̄ ē in p̄ncipio: vñ q̄ abraā adorauit eos putauit q̄ essent viri sancti a deo missi: z adorauit eos adoratione dulie que exhibetur sanctis: z q̄si hoibus cibos obtulit. Sed postmodū itellexit eos angelos in qb' de' loquebatur. Et locutus ē eis sicut deo dicēs. Nō ē hoc tuuz q̄ iudicas oēm terrā: z similr loth. ¶ Quātū ad scōz dicit. Memētote victoz: illoꝝ. s̄ q̄ p̄ deū missi sūt in carcerem. memētote visitando redimēdo tāq̄ essetis simul corporalr cū eis vincti. Doc. n. est aliud opus misericordie.

die. Mat. 25. In carcere eraz z venistis ad me. Contra qd Esa. 14. dicit. Vincit eius nō aperuit carcerē. Doc ipsi aliqñ fecerūt sic p̄z supra. iō. Spāliter at hoc p̄tinet ad op' misericordie: alienam miseriam suam reputare. ¶ Quātū ad tertiū dicit. Et laboratiū siue labore corporali. ps. Labores manū tuaz qz mādicabis. siue sollicitudine spūali. z. Thi. z. Laboratē agricolā: oꝝ p̄mū de fructu percipere. Siue in malis sustinēdis. Eccles. 1. Et cognouit q̄ i his quoqz eēt labor z afflictio spūs. Breuiter tota p̄sens vita labor qdā ē. Job. 5. Nō ad laborē nascit' z anis ad volatū. Supple memētote tāq̄ z ipsi i corpore morantes. Per qd exp̄ti estis qd necesse sit laborat' vob' rē. Eccles. 31. Intellige q̄ sūt p̄rimi tui ex teipso. Mat. 7. Omnia quecūqz vultis vt faciāt vobis homines eadem z vos facite illis.

Deinde cū dicit. (Honorabile p̄nubiū rē.) Monet bona facere q̄tū ad seipm. Et circa hoc duo fac. P̄rio. n. ponit monitiōē z cupiscētias carnaliū delectationū. Scōdo z cupiditatē rez exteriorū ibi. (Sint mores sine auaritia rē.) Primo ḡ ponit monitiōē dicēs. Honorabile rē. Circa qd sciēdū ē q̄ circa venerea duplr cōtingit peccatū. Uno mō p̄ illicitā coniunctiōē soluti cū soluta: z q̄tū ad hoc dicit. Honorabile p̄nubiū. supple sit i oib' qui p̄tinere nolūt: nō coniunctio fornicatoria. Et d̄ honorabile: qñ sit s̄z debitas circūstantias matrimony. Ex q̄ p̄z q̄ actus matrimonialis pōt eē sine peccato: qd ē s̄z hereticos. i. Cor. 7. Si nupserit virgo nō peccauit. Un̄ dñs ad ostēdēdūz bonū eē actū matrimony. P̄rimū signūz fecit in nuptijs z matrimoniū nobilitauit p̄ntia sua corporali z nasci voluit de coniugata. Alio mō p̄ violētiā thori maritalis: quando scilicet vir accedit ad alterius vxorem: vel mulier ad alterius virum. Et quantum ad hoc dicit. Et thorus immaculatus. Et Sap. 14. Neqz vitaz neqz nuptias mundas iaz custodiūt: sed ali' alium p̄ inuidiam occidit: aut adulterans tristat. Itē capitulo tertio. Felix sterilis z incoquinata: z q̄ nesciunt thorus in delicto: hēbit fructū i respectiōe aiarū sanctarum. ¶ Subdit at aplūs rōnē dicēs. Fornicatores. n. z adulteros iudicabit deus. In quo elidit errozē aliquoz dicētūz q̄ de' p̄ctā carnalia nō punit nec curat. Ephe. 5. Nemo vero seducat inanibus verbis: pp̄ hec eniz. s̄. pp̄ p̄ctā carnalia: q̄ p̄miserat: venit ira dei in filios diffidētie. Itē dicit hic q̄ fornicatores pp̄ hoc q̄ dixit honorabile conubiū: z adulteros pp̄ hoc q̄ dixit thorus imaculat': de' iudicabit: id est condēnabit. Ephe. 5. Omnis fornicator aut imundus aut auarus quod est idolozūz seruitus nō habet partem in regno dei z christi.

Deinde cū dicit. (Sint mores rē.) Prohibet cupiditatem bonoz exteriorū: circa q̄ cōtingit peccare duob' modis. Uno eni mō p̄ tenacitatē. Alio mō p̄ cupiditatē. Liberalitas eniz ē v̄tus q̄ ponit mediū circa pecunias quātuz ad dationē z quātum ad acceptiōē. Quātū ad p̄mū sc̄z s̄ tenacitatē dicit. Sint mores sine auaritia. Auarus. n. d̄ nimis tenax q̄si auarus eris. Unde Eccles. 10. Auaro nihil est scelestius. Quātū ad secūdū dicit. Lōtēti p̄sentibus. Illi q̄ sup̄ his q̄ habent volunt alia cumulare nō sunt p̄tenti p̄sentibus. i. Thi. 6. Habentes alimēta z qb' regamur: his p̄tenti simus. Vel qd d̄. Sint mores sine auaritia: p̄hibet auaritiā quātuz ad cupiditatē z tenacitatē. Cum vero dicit. p̄tenti p̄sentibus. excludit eām auaritiē. s̄. sollicitudinē. Matth. 6. Nolite solliciti esse rē. Non. n. p̄hibet q̄ hō nō sollicitē de reb' in p̄sterum necessarijs: sed q̄ cura z sollicitudo non p̄occupet mentes. Sic eniz q̄ p̄occupat futuram sollicitudinē sollicitus est in crastinum.